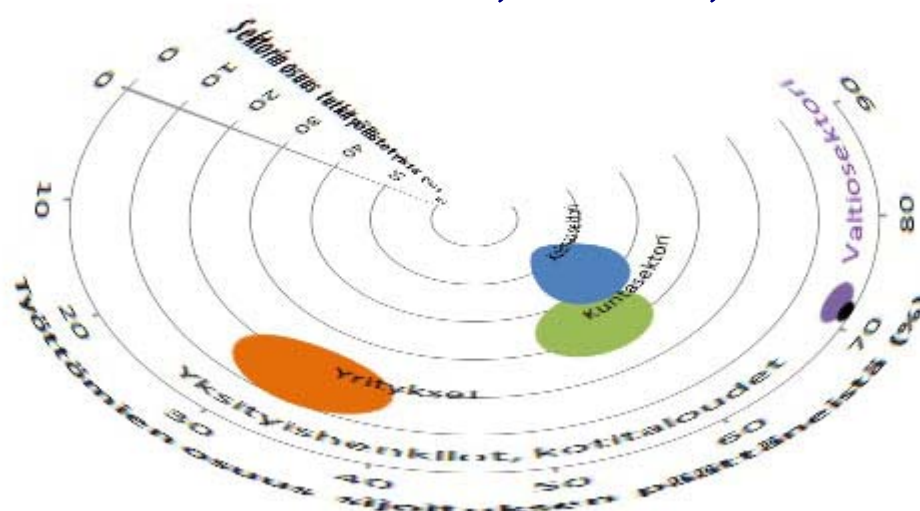

SPATIA Raportteja 2/2013

Arja Jolkkonen & Arja Kurvinen

Työllisyyspoliittista avustusta saavien hankkeiden seuranta ja seurannan kehittäminen Pohjois-Karjalassa

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Vipuvoimaa
EU:lta
2007-2013

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Pohjois-Karjalan
MAAKUNTALIITTO

SPATIA

Alue- ja kuntatutkimuskeskus Itä-Suomen yliopisto

Julkaisija: Alue- ja kuntatutkimuskeskus Spatia
Itä-Suomen yliopisto
www.uef.fi/spatia

Tiivistelmä

Arja Kurvinen & Arja Jolkkonen

Työllisyyspoliittista avustusta saavien hankkeiden seuranta ja seurannan kehittäminen Pohjois-Karjalassa

Alue- ja kuntatutkimuskeskus Spatia, Raportteja 2/2013

Itä-Suomen yliopisto

Toukokuu 2013

ISBN: 978-952-61-1108-7 (PDF)

ISSNL: 1795-9594

ISSN: 1795-9594

Avainsanat: hankeseuranta, työpoliittinen avustus, työllisyshankkeet, Pohjois-Karjala

Raportti Pohjois-Karjalassa työllisyyspoliittista avusta saavien hankkeiden seurannasta on tehty Itä-Suomen yliopiston Karjalan tutkimuslaitoksessa osana laitoksessa vuosina 2012–2014 toteutettavaa Tuloksekas työllistäminen -hanketta. Pohjois-Karjalassa työllisyyspoliittisella avustuksella on toteutettu enimmäkseen järjestöjen työllisyshankkeita. Työllisyyspoliittisella avustuksella toteutettavien hankkeiden (TYPO-hankkeiden) tulosten seurantaan ei ole yhtenäistä seurantajärjestelmää, vaan ELY-keskukset ja muut toimintaa koordinoivat tahot ovat kehittäneet omia indikaattoreitaan ja seurantajärjestelmiään hankkeiden toiminnan ja tulosten seurantaan. Raportissa kuvataan työllisyyspoliittisen avustuksen taustoja sekä analysoidaan kolmannen sektorin roolia työllisyyden hoidossa. Hankkeiden seurannan arviointi perustuu kyselyyn, jolla kartoitettiin toimijoiden kokemuksia seurannasta, käytössä olevista seurantalomakkeista sekä selvitettiin laajemmin hankkeissa tehtyä seurantaa ja arviointia. Lisäksi selvitettiin seuranta- ja arviointitiedon hyödyntämistä ja asiakastyön arvioinnin apuvälineiden käyttöä.

Välityömarkkinoiden ja kolmannen sektorin toimintaan on kohdistettu suuria odotuksia työttömyysongelman ja erityisesti rakennetyöttömyyden hoitamisessa. Kolmannen sektorin työllistämiseksi on asetettu yhä enemmän vaatimuksia henkilöstön ammattitaidosta ja palvelujen laadusta sekä toiminnan tuloksellisuudesta. Kolmannen sektorin toimijoiden kenttä on myös eriytynyt siten, että osa järjestöistä on erikoistunut työllistymisen aktiiviseen tukemiseen tai kehittänyt segmentoituja kuntoutus- ja työllistymispalveluita asiakasryhmittäin.

Kolmas sektori pystyy tarjoamaan pitkään työttömänä olleille mahdollisuuksia pitää yllä työ- ja toimintakykyään, työllistymisedellytysten vahvistumista, osaamisen kasvua sekä tukea avoimille työmarkkinoille tai koulutukseen siirtymistä. Kolmannen sektorin työtehtävät eivät edellytä niin suurta tehokkuutta ja katetta kuin avointen työmarkkinoiden työt ja työn ohessa on mahdollisuus saada tukea työllistymiseen. Toiminnan vaikuttavuutta arvioitaessa suuri kysymys on se, miten kolmannen sektorin toiminnan ja palvelujen erityisyys voidaan huomioida asetettaessa vaikuttavuustavoitteita ja niitä todentavia mittareita.

Hankkeet pitivät työhön ja koulutukseen sijoittumista erittäin tärkeänä tapana mitata tulosta, ja erityisesti koulutukseen sijoittuminen oli jopa työllistymistäkin tärkeämpi tulostavoite. Tästä huolimatta osa hankkeiden aikaansaamasta tuloksesta jää todentamatta nykyisellä seurantajärjestelmällä. Työmarkkinoille sijoittumisen seurannan rinnalle tulisikin saada osallistujien työllistymisprosessin etenemistä tai voimaantumista todentavia laadullisia mittareita.

Sisältö

1	Aluksi	5
2	Kolmannen sektorin rooli työllisyyden hoidossa: Työmahdollisuuksien tarjoamisesta työllistymispalvelujen tuottamiseen	6
2.1	Työttömyyden hoidon kehityksestä Suomessa	6
2.2	Välityömarkkinoista siirtymien työmarkkinoihin	7
2.3	Kolmannen sektorin työllistymistä tukevien toimien vaikutukset	9
3	Palkkatukityöllistämisen ja kolmannen sektorin hanketoiminnan laajuus ja tuloksellisuus Pohjois-Karjalassa	12
3.1	Palkkatukityöllistämisen laajuus ja tuloksellisuus	12
3.2	Työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitettu hanketoiminta	15
3.3	Hankkeissa päättäneiden sijoittuminen	17
4	Kyselyn tulosten analyysi.....	19
4.1	Työllisyys Hankkeiden seurannan eroja	19
4.2	Kyselyn toteutus	19
4.3	Hankkeiden tavoitteet, tulokset ja tulosten mittaaminen	20
4.4	Mitkä tulokset ovat tärkeitä hankkeiden tavoitteiden kannalta?	26
4.5	Hankkeiden toiminnan ja tulosten raportointi	27
4.6	Osallistujien jatkosuunnitelmien kirjaaminen	29
4.7	Hankkeiden seurannan ja arvioinnin välineet	31
4.8	Seuranta- ja arviointitiedon välittäminen ja hyödyntäminen	33
4.9	Terveiset seuranta- ja arviointivälineiden kehittäjille	34
5	Johtopäätöksiä ja suosituksia	35
6	Lähteet.....	37
	Liitteet.....	39
	1. Kyselylomake	
	2. Sijoittumisseurantalomakkeen indikaattorit	
	3. Raportti työllisyyspoliittisesta avustuksesta -lomake	
	4. Jatkosuunnitelma työsuhteen päättymisen jälkeen -lomake	

1 Aluksi

Itä-Suomen yliopiston Karjalan tutkimuslaitoksessa toteutettiin joulukuussa 2012 kysely Pohjois-Karjalan alueella toimiville työllisyyspoliittista avustusta saaville hankkeille. Kyselyn tavoitteena oli kartoittaa hanketoimijoiden kokemuksia ja näkemyksiä hankkeiden seurannasta. Kysely toteutettiin osana Karjalan tutkimuslaitoksella käynnissä olevaa Tuloksekas työllistäminen -hanketta, jonka tavoitteena on kehittää työllisyystoimien vaikuttavuuden arvioinnissa käytettäviä menetelmiä ja mittaristoja. Yhtenä hankeen tavoitteena on tehdä kartoituksia nykyisistä seuranta- ja arviointimalleista ja niiden pohjalta tehdä ehdotuksia työllisyystoimien seurantajärjestelmien kehittämiseksi. Itä-Suomen ESR-osarahoitteisille toimintalinjaan 2 kuuluville työllisyys Hankkeille tehtiin vastaava kysely vuonna 2012, jossa selvitettiin hanketoimijoiden kokemuksia seuranta- ja palautejärjestelmistä ja tehtiin kehittämissuhteita hanke-seurantaan (Jolkkonen & Kurvinen 2012).

Suomessa työllisyshoidon perinteisesti kuulunut valtiolle ja kunnalle, mutta 1990-luvun alun lamavuosien seurauksena massatyöttömyyden oloissa keskusteluun nousi ns. kolmannen sektorin mahdollisuudet työllistää työttömiä. Vuosikymmenen lopulla alettiin tukea kolmannen sektorin työllistämistoimia työllisyyspoliittisella projektiavustuksella sekä työttömien työllistämistä yhdistyksiin yhdistelmämuodolla, joka myöhemmin muutettiin palkkatuella. Kolmannen sektorin työllistämiseen on luotu yhä suurempia odotuksia ns. rakenteellisen työttömyyden hoidossa ja samalla hankkeiden henkilöstöltä edellytetään yhä enemmän ammattitaitoa ja osaamista. Hankerahoitukseen ja palkkatukipäätöksiin on liitetty ehtoja työllistämisen rinnalla annettavasta ohjauksesta, tuesta, koulutuksesta tai kuntouttavista toiminnoista. Työllistämistoiminnan painopiste on siirtymässä työmahdollisuuksien tarjoamisesta työllisyyspalvelujen tuottamiseen. Samanaikaisesti odotukset kolmannen sektorin työllistämistä tukevan toiminnan tuloksellisuudesta ovat kasvaneet. Työllisyyspoliittisella avustuksella toteutettavien hankkeiden (TYPO-hankkeiden) tulosten seurantaan ei kuitenkaan ole yhtenäistä seurantajärjestelmää toisin kuin ESR-hanketoiminnassa. Eri alueilla ELY-keskukset ja muut toimintaa koordinoivat tahot ovat kehittäneet omia indikaattoreitaan ja seurantajärjestelmiään hankkeiden toiminnan ja tulosten seurantaan.

Pohjois-Karjalassa työllisyyspoliittisella avustuksella on toteutettu enimmäkseen järjestöjen työllisyys Hankkeita. Hankkeille tehdyllä kyselyllä haluttiin kartoittaa toimijoiden kokemuksia seurannasta, käytössä olevista seurantalomakkeista sekä selvittää laajemmin hankkeissa tehtyä seuranta- ja arviointia. Lisäksi selvitettiin seuranta- ja arviointitiedon hyödyntämistä ja asiakastyön arvioinnin apuvälineiden käyttöä. Kyselyn sisältöä työstettiin yhdessä Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen ja Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistyksen KAJO-keskus-hankkeen kanssa. Kyselyn tavoitteena on tuottaa tietoa, jonka avulla voidaan yhdessä hanketoimijoiden ja rahoittajien kanssa kehittää työllisyys Hankkeiden seuranta- ja seurannassa käytettäviä indikaattoreita. Tässä raportissa analysoidaan kyselyn tuloksia ja verrataan tuloksia soveltuvin osin ESR-hankkeille tehdyn kyselytutkimuksen tuloksiin. Aluksi kuitenkin kuvataan työllisyyspoliittisen avustuksen taustoja sekä analysoidaan kolmannen sektorin roolia työllisyshoidossa.

Kiitämme kaikkia kyselyyn vastanneita sekä Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen suunnittelija Mari Suhosta ja työmarkkina-asiantuntija Silja Miettistä ja Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistyksen KAJO-keskuksen projektipäällikkö Johanna Seppästä yhteistyöstä, avusta ai-neistojen hankinnassa ja keskusteluista.

2 Kolmannen sektorin rooli työllisyyden hoidossa: Työmahdollisuuksien tarjoamisesta työllistymispalvelujen tuottamiseen

2.1 Työttömyyden hoidon kehityksestä Suomessa

Suomessa työttömyyden hoidosta on vastannut pääasiassa julkinen sektori: kunnat ja valtio. Velvoite huolehtia työttömistä ja järjestää työttömyystöitä niille, jotka eivät työllistyneet muutoin, kuului alun alkaen kunnille. Valtio valvoi, sääteli ja auttoi kuntia työllistämismallin hoitamisessa. Vuonna 1961 työnvälitystoiminta siirrettiin valtiolle, mutta senkin jälkeen kunnilla oli erittäin tärkeä rooli työttömyyden hoidossa (Väkeväinen 1984; Maalaiskuntien liitto 1964). Julkisen sektorin kautta hoidettu tukityöllistämisen malli toimi hyvin niin pitkään, kun työttömien määrät pysyivät kohtuullisina, mutta 1990-luvun alun talouslaman ja sitä seurannut työttömyyden kasvu ajoi järjestelmän toiminnalliseen ja rahoitukseen kriisiin. Julkinen sektori ei yksin kyennyt enää hoitamaan kasvaneita työttömyysongelmia aiemmalla mallilla. Laman jälkeisinä vuosina 1990-luvun puolivälissä katseet käännettiin kolmannen sektorin puoleen ja yhteiskunnalliseen keskusteluun nousi järjestöjen rooli uutena mahdollisuutena työllistää työtä vailla olevia (Hietala 1997; Roivas 1995). Järjestöissä työllistämisen ajateltiin palvelevan kahta hyvää, kun se yhtäältä tuki järjestöjen toimintaedellytyksiä ja toisaalta katkaisi työllistetyn työttömyyden pitäen yllä työvoiman työkykyä (Filatov 2013, 8).

Lamaa seuranneen massatyöttömyyden oloissa myös työttömien omaehtoinen toiminta kasvoi, ja perustettiin lukuisia työttömien yhdistyksiä työttömien ”etujärjestöiksi”. Työttömien yhdistykset tarjosivat aluksi vertaistukea ja toimintaa työttömille, mutta monet näistä uusista järjestöistä ottivat myöhemmin merkittävän roolin työttömien työllistymisen tukemisessa. Uusia työllistymisen mahdollisuuksia etsittiin lisäksi ns. uusosuuskuntatoiminnan kautta, ja esimerkiksi Pohjois-Karjalassa työllisyys Hankkeiden tuella työttömät perustivat useita työosuuskuntia (Jolkkonen, Koistinen, Kurvinen, Roivas 1999). Valtiovetoiseen työllisyyden hoitoon tottuneille kansalaisille tilanne oli uusi, kun julkisen sektorin rinnalle nousi uuden toiminnan alue, jota kutsuttiin kolmanneksi sektoriksi, mutta joskus myös välisektoriksi tai epäviralliseksi sektoriksi. Kolmannen sektorin käsitteen sijaan tutkijat aluksi suosivat väljempää välitason tai välittävien organisaatioiden käsitettä. (Matthies 1996; Roivas 1995).

Massatyöttömyyden seurauksena pitkäaikaistyöttömyys muodostui vaikeaksi ongelmaksi ja kolmannen sektorin eli järjestöjen ja säätiöiden tarjoamien työmahdollisuuksien odotettiin tuovan helpotusta tähän ongelmaan. Kolmannen sektorin roolia oli selvitetty työministeriön toimesta jo 1980-luvun puolivälissä, jolloin ilmestyi aiheesta muutamia tutkimuksia (Weijola 1985; Rahkila-Rissanen 1985). Kolmannen sektorin työllistämispotentiaalista alettiin keskustella uudelleen 1990-luvun puolivälissä. Keskustelua pohjusti Jeremy Rifkinin (1995) myös suomeksi käännetty *The end of work* -teos (*Työn loppu*), jossa hän esitti työttömyyden ratkaisuksi vapaaehtoissektorin tai ei-voittoa tavoittelevan sektorin laajentamista. Työttömät ja köyhät voitaisiin ohjata kansalaisjärjestöjen ja muiden ei-voittoa tavoittelevien yhteisöjen kautta tekemään lähiympäristössään yleishyödyllisiä töitä yhteiskuntapalveluna. Tästä työstä heille maksettaisiin minimitoimeentulon mahdollistavaa ”sosiaalista palkkaa”. Rifkin arvioi tätä mallia kustannustehokkaammaksi kuin vastaavia julkisia hankkeita ja työllisyystöitä. Hänen taustaoletuksena oli, että työttömyys aiheutuu teknologian kehittymisestä ja työtä vailla olevien ryhmä tulee voimakkaasti kasvamaan tulevaisuudessa. Tätä taustaoletusta pidettiin kuitenkin hyvin kiistanalaisena. Rifkinin malli oli luotu amerikkalaisessa kontekstissa, ja sen soveltuvuutta suomalaiseen yhteiskuntaan pidettiin huonona (Hietala 1997). Rifkinin mallin arvioitiin merkitsevän vastikkeellista kansalaispalkkaa. Rifkinin esittämällä perusidealla työttömyyden ratkaisuksi on havaittavissa joitakin yhtymäkohtia esimerkiksi parhaillaan käynnissä olevassa Paltamon työllistämiskokeilussa (ks. Kokko & Kotiranta 2010). Siinä perustettiin

Työttömien talo ry, jonka tavoitteena on työllistää kaikki kunnan työttömät ja tarjota heille osaamista ja voimavaroja vastaavaa työtä Työttömien talon tai muiden työnantajien palveluksessa. Työstä maksetaan minimitoimeentulon kattava palkkaa, jonka on tarkoitus korvata eri tulonlähteistä saadut tulonsiirrot ja työttömyyskorvaukset. Kolmannen sektorin työllistämispotentiaalista tehtiin tutkimuksia sekä empiirisiä selvityksiä 1990-luvun puolivälissä, ja esitettiin myös kriittisiä arvioita siitä, että kolmannen sektorin työllistämismahdollisuuksiin kohdistettiin aivan liian suuria odotuksia (Hietala 1997).

Valtio alkoi tukea kuntien ja kolmannen sektorin työllistämistoimia vuonna 1998 voimaan tulleella työllisyyspoliittisella projektituella. Tavoitteena oli tukea työllisyyden edistämiseksi ja syrjäytymisen estämiseksi kohdentuvia hankkeita, joiden avulla järjestetään uusia työmahdollisuuksia työttömille työnhakijoille ja toteutetaan muita työllistymistä edistäviä toimenpiteitä. Projektitukea voitiin myöntää kunnalle, kuntayhtymälle ja muulle yhteisölle sekä säätiölle. (Finlex 30.12.1997/1363) Samana vuonna käyttöön otetulla yhdistelmätuella helpotettiin erityisesti yhdistysten mahdollisuuksia työllistää työttömiä. Tavoitteena oli, että kolmannen sektorin kautta avautuvat työmahdollisuudet parantaisivat työelämävalmiuksia ja osaamista näin edesauttaisivat työllistymistä avoimille työmarkkinoille. Vuoden 2006 palkkatukiudistuksessa yhdistelmätuki muuttui korkeimmaksi korotetuksi palkkatueksi.

Kolmannen sektorin ja kuntien työllisyystoimien tukemiseksi luotu projektituki muutettiin vuonna 2003 työllisyyspoliittiseksi avustukseksi. Työllisyyspoliittiseen avustukseen yhdistettiin myös aiemmin työttömien yhdistyksille myönnetty omatoimisuusavustus. Työllisyyspoliittisella avustusmuodolla tuetaan toimintaa, jonka tarkoituksena on 1) selvittää työttömien työnhakijoiden työ- ja toimintakykyä sekä työllistymisedellytyksiä, 2) parantaa työttömien työnhakijoiden työmarkkinavalmiuksia järjestämällä heille työmarkkinatoimenpiteitä ja työmahdollisuuksia sekä muita työllistymistä edistäviä toimenpiteitä; 3) kehittää työttömille työnhakijoille uusia palveluja sekä 4) muulla vastaavalla tavalla edistää työllisyyttä ja työvoiman kehittämistä. Tukea voitiin antaa myös sosiaalisille yrityksille ja työttömien perustamille uusosuuskunnille. Tukea ei kuitenkaan voi käyttää sellaisten palvelujen tuottamiseen tai hankkimiseen, jotka kunta on lain mukaan velvollinen järjestämään. (Finlex 30.12.2002/1345.)

Uusi työllisyyspoliittinen avustus oli aiempaan verrattuna suunnattu enemmän palveluja kehittäviin ja työttömien palvelutarpeita kartoittaviin toimiin työllistymistä edistävien työmarkkinatoimenpiteiden ja työtilaisuuksien järjestämisen rinnalla. Työllisyyspoliittisen avustuksen myöntämisperusteita tarkistettiin vuoden 2013 alussa voimaan tulleessa asetuksessa julkisista työvoima- ja yrityspalveluista (Finlex 28.12.2012/1073). Asetuksessa työllisyyspoliittisen avustuksen kohteeksi määriteltiin toiminta, jossa työttömille työnhakijoille järjestetään ja kehitetään työmahdollisuuksia tai työkokeiluja sekä niihin liittyviä palveluja ja toimintamalleja. Rahoitettavan toiminnan tulee parantaa työttömien työnhakijoiden työmarkkinavalmiuksia ja edistää heidän työllistymistään. Avustusta voidaan myöntää myös yhteisölle sosiaalisen yrityksen perustamiseen, toiminnan vakiinnuttamiseen tai sosiaalisen yrityksen perustamismahdollisuuksien selvittämiseen. Sosiaaliin yrityksiin liittyi paljon odotuksia työttömien työllistäjänä, ja välityömarkkinoiden pysyvien työmahdollisuuksien tarjoajana, mutta sosiaaliset yritykset ovat odotuksiin nähden luoneet vähän työllistymismahdollisuuksia, ja yhtenä syynä sosiaalisten yritysten perustamisen vähäisyyteen on nähty olevan lainsäädännön tuomat jäykkyydet. Työllisyyspoliittisella avustuksella on haluttu tukea sosiaalisten yritysten perustamista.

2.2 Välityömarkkinoista siirtymien työmarkkinoihin

Välityömarkkinoita alettiin käyttää uutena yläkäsitteenä avointen työmarkkinoiden ja työttömyyden välisestä harmaasta alueesta. Välityömarkkinoilla tarkoitetaan työ- ja elinkeinomi-

nisteriön käyttämän määritelmän mukaan ”työskentelymahdollisuuksia sekä työllistymistä edistäviä ja työssä selviytymistä tukevia palveluja, joita tarjotaan avoimille työmarkkinoille sijoittumisessa eri syistä vaikeuksia kohdanneille työnhakijoille”. Käsite välityömarkkinat tuli keskusteluun Tupo 2 -työryhmän mietinnön (Väyliä työhön 2006) julkaisun jälkeen. Välityömarkkinoiden kehittämisen kohteeksi määriteltiin avointen työmarkkinoiden ja työttömyyden välissä olevat tuetut palvelut, aktiiviohjelmat ja työtilaisuudet niille, joiden sosiaalinen selviytyminen on heikentynyt pitkäaikaisen työttömyyden vuoksi. Esityksen mukaan työvoiman palvelukeskukset koordinoisivat pysyvää verkostomaista palvelurakennetta, johon eri toimijat kuten kolmannen sektorin järjestöt tuottaisivat työllistymistä edistäviä palveluja ja työtilaisuuksia.

Laajasti ottaen välityömarkkinoiden toimijakenttään kuuluvat kolmannen sektorin eli järjestöjen ja säätiöiden lisäksi kunnat, TE-toimistot, sosiaaliset yritykset sekä monet työllisyysprojektit. Välityömarkkinoiden tehtäväkenttä on laaja. Määrittelijätahosta riippuen toiminnan tavoitteeksi yhtäältä nähdään työllistäminen yleisille työmarkkinoille ja koulutukseen ohjaaminen, mutta toisaalta tehtävänä on taas kuntouttaa, valmentaa ja kehittää ammatillista osaamista järjestämällä vaikeasti työllistyville eritasoisia työmahdollisuuksia tukipalveluineen. Työ- ja elinkeinohallinnon näkökulmasta painotetaan reittejä yleisille työmarkkinoille ja koulutukseen, mutta toisaalla painotetaan myös sosiaalista kuntoutusta, elämänhallintataitojen kohentamista ja yleisiä työelämävalmiuksia kehittäviä työtehtäviä (ks. Harmainen 2011).

Välityömarkkinoiden kehittämisen lähtökohdat perustuivat Vanhasen toisen hallituksen hallitusohjelmaan, Tupo 2 -työryhmän ehdotuksiin ja työvoimapolitiikan yleisiin strategisiin linjauksiin. Välityömarkkinoiden kehittämisen tavoitteena oli nostaa työllisyysastetta ja saada potentiaalinen työvoimareservi käyttöön. (von Hertzen-Oosi ym. 2010.) Työ- ja elinkeinoministeriö käynnisti vuonna 2008 välityömarkkinoiden selvitys- ja kehittämistyön osana työvoiman palvelukeskusten sekä TE-hallinnon palvelurakenteen kehittämistä (TEM 2011). Lisäksi sosiaaliturvan uudistamiskomitea (SATA-komitea) asetti vuonna 2008 selvityshenkilön analysoimaan sitä, millaisia malleja löytyy välityömarkkinoiden järjestämiseksi Suomesta tai muista maista ja tekemään ehdotuksia välityömarkkinoiden pysyviksi järjestelyiksi Suomessa (Suikkanen 2008).

Välityömarkkinoiden kehittämiseen panostettiin EU:n ohjelmakaudella 2007–2013 käynnistämällä valtakunnallinen välityömarkkinoiden kehittämishanke, ja lisäksi useilla alueilla toteutettiin alueellisia välityömarkkinoiden kehittämishankkeita ESR-rahoituksella. Valtakunnallisessa Työ- ja elinkeinoministeriön sekä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön yhteisesti toteuttamassa välityömarkkinoiden kehittämissuunnitelmassa on ollut mukana 11 ELY-keskusalueetta ja 56 hanketta. Hankkeissa on tehty kolmannen sektorin työllistämisen kehittämistyötä liittyen muun muassa palveluprosesseihin, työllistämistoimiin, yhteistyöverkostoihin, työllistämisen uusiin avauksiin sekä toiminnan vaikutusten arviointiin (esim. Era 2011). EU:n ohjelmakauteen 2007–2013 valmistauduttiin tekemällä myös alueellisia välityömarkkinoiden selvityksiä (esim. Jolkkonen, Roivas 2008).

Suomessa välityömarkkinoiden kehittämiskeskustelu on liitetty yksinomaan ns. rakenteellisen työttömyyden ongelman ratkaisuun. Rakennetyöttömyyttä koskevissa TE-hallinnon linjauksissa (TEM 2011) on haluttu siirtää painopistettä pitkäaikaistyöttömyyden hoitamisesta työvoimavarojen turvaamiseen. Linjausten yhtenä strategisena painopisteenä oli vaikuttavuuden parantaminen kehittämällä yhteistyötä välityömarkkinoiden toimijoiden kanssa. 2000-luvulla pitkäaikaistyöttömyyden ohella alettiin puhua laajemmasta rakennetyöttömyyden ongelmasta. Laajaan rakennetyöttömyyteen on TE-hallinnon määritelmässä luettu yhdenjaksoisesti pitkäaikaistyöttömät, toistuvaistyöttömät (12 kuukautta työttömyyttä 16 kuukauden aikana), työvoimapolitiittisten toimenpiteiden jälkeen työttömäksi palanneet sekä toistuvasti toimenpiteisiin osallistuvat. Vuonna 2010 laajaan rakennetyöttömyyteen laskettiin kuuluvan

yhteensä 139 000 TE-toimistojen asiakasta, jotka nähtiin välityömarkkinoiden tarjoamia palveluja ja työtilaisuuksia käyttävinä ryhminä.

Hallitusohjelmissa 2000-luvulla on painotettu työllisyysasteen nostamista ja koko työvoimapotentiaalin hyödyntämistä, mutta toisaalta on kiinnitetty huomiota pitkään työttömän olleisiin, ikääntyneisiin tai muuten vaikeasti työllistyviin. Uusimmassa hallitusohjelmassa on haluttu lisätä vaikeasti työllistyvien henkilöiden työllistymismahdollisuuksia ja parantaa välityömarkkinoiden toimintaa lisäämällä mm. kolmannen sektorin mahdollisuuksia työllistämiseen. Lisäksi hallitusohjelmissa on todettu, että niille pitkään työttömänä olleille henkilöille, joilla ei ole todellisia mahdollisuuksia työllistyä avoimille työmarkkinoille, luodaan pysyviä tapoja olla osallisena työelämässä. Tavoitteena on mainittu myös pysyvän palkkatuen luonti vaikeasti työllistyville.

Välityömarkkinat liitetään laajempaan eurooppalaiseen keskusteluun ns. siirtymien työmarkkinoista. Siirtymien työmarkkinoilla on haluttu kuvata laaja-alaista työmarkkinoiden muutosta, jossa suurella osalla ihmisistä koko elämänkaaren aikaiset työurat ovat muuttuneet jatkumoiksi, joihin sisältyy siirtymiä työsuhteesta toiseen, ajoittaisia työttömyysjaksoja, siirtymiä työvoiman ulkopuolelle ja takaisin työvoimaan. Siirtymien työmarkkinat kiinnittävät huomion työmarkkinoiden dynamiikkaan ja keskittyvät työmarkkinoiden virtoihin sekä elämänkulkuun kuuluviin siirtymiin (Schmid 2007; Räisänen & Schmid 2008). Työmarkkina-siirtymät on jaettu kolmeen tyyppiin: integroiviin, työllisyyttä ylläpitäviin ja eksklusiivisiin siirtymiin (esim. Schmid 1998;2002;2006; Schmid & Gazier 2002).

Välityömarkkinoiden käsitettä on kritisoitu siitä, että se on suomalaisessa kontekstissa paljon suppeampi kokonaisuus kuin millaisena se ymmärretään usean muun EU-maan toimintapolitiikassa. Suomessa korostuu toiminnallisesti työttömyyslähäinen ja hallinnollisesti ongelmakeskeinen työhallinnon näkökulma. Tämä on johtanut muun muassa siihen, että välityömarkkinat ovat luonteeltaan enemmän poissulkeva, kontrolloiva ja suljettu järjestelmä kuin reaktiivinen, mahdollistava ja uutta luova järjestelmä. Eurooppalaisessa keskustelussa välityömarkkinoiden keskeisenä tavoitteena on työmarkkinoiden proaktiivisuuden, joustavuuden, sosiaalisen turvallisuuden ja yksilöiden työllistämismahdollisuuksien lisääminen. Rakenneellisen työttömyyden ongelman ratkaisuun keskittyvät välityömarkkinat on nähty olevan liian kapea näkökulma kuvaamaan työmarkkinoilla tapahtuvaa muutosdynamiikkaa. (Suikkanen 2008; von Hertzen-Oosi ym. 2010.) Välityömarkkinoiden käsitteestä on haluttu irtautua myöhemmin myös työ- ja elinkeinohallinnon piirissä.

2.3 Kolmannen sektorin työllistymistä tukevien toimien vaikutukset

Välityömarkkinoiden toiminnassa on paikannettu monia haasteita liittyen toimijakentän, rahoituksen ja vastuun pirstaleisuuteen. Välityömarkkinoiden ja kolmannen sektorin toimintaan on kohdistettu suuria odotuksia työttömyysongelman lieventämiseen, mutta samanaikaisesti on tehty havaintoja sektorin työllistämistoimenpiteiden heikosta tuloksellisuudesta, kun tulosta arvioidaan avoimille työmarkkinoille sijoittumisina.

Työ- ja elinkeinoministeriö seuraa työvoimapolitiisiin toimenpiteisiin osallistuneiden sijoittumista määräajoin (Sihto, Tuomaala, Sardar 2012; Nio, Sardar 2011; Nio, Sardar 2010). Sijoittumisseurannoissa ei ole eritelty toimenpiteitä erikseen kolmannen sektorin osalta. Yleisesti voidaan todeta, että toimenpiteiltä sijoittumiseen vaikuttaa pitkälti alueen työllisyystilanne, mihin työttömien ryhmiin toimenpiteitä kohdennetaan ja käytetyt toimenpiteet. Kaikkein heikoimmin sijoittuvat yli 500 päivää työttömyysturvaa tai työmarkkinatukea työttömyyden perusteella saaneet. Yksityiselle sektorille työllistetyistä (palkkatuki työmarkkinatuella) yli 500 päivää työttömänä olleista noin 13,5 % sijoittui avoimille työmarkkinoille aktiivitoimenpiteen jälkeen. Vastaavasti kuntaan työllistetyistä 14,6 % oli aktiivitoimenpiteen jälkeen avoimilla työmarkkinoilla. Yleensä seurantajakson pidentäminen kolmesta kuukau-

desta kuuteen kuukauteen paransi sijoittumistietoja niissä toimenpiteissä, joissa sijoittumisten osuus oli heikoin. Poikkeuksen tässä muodosti palkkatuki 500 päivää työmarkkinatukea saaneille. Heidän työllistymisensä pysyi suunnilleen samana. Toimenpiteeseen osallistuneen taustaominaisuudet kuten sukupuoli, ikä, koulutustaso, työttömyys ja etäisyys työmarkkinoista vaikuttavat toimenpiteen tuloksellisuuteen.

Toimenpiteiden vaikutuksia on seurattu myös alueellisesti ELY-keskuksittain. Seurantojen mukaan toimenpiteiden vaikutukset, kun niitä mitataan työmarkkinoille sijoittumisina, vaihtelevat alueittain. Toimenpiteiltä sijoittuminen riippuu alueen työllisyystilanteesta siten, että toimenpiteiltä avoimille työmarkkinoille työllistyneiden osuudet ovat yleensä alhaisimmat niillä alueilla, joissa työttömyysaste on korkein. Alueen matala työttömyysaste parantaa toimenpiteen päättäneiden työllistymismahdollisuuksia. Alueiden työllisyystilanne selittää kuitenkin vain osan toimenpiteiltä työllistymisen eroista. Alueellisia sijoittumiseroja selittää ainakin osittain toimenpiteiden määrä sekä toimenpiteiden erilainen strateginen kohdentaminen. Esimerkiksi Pohjois-Karjalassa työttömyysaste on korkea, mikä heikentää mahdollisuuksia sijoittua avoimille työmarkkinoille toimenpiteiden jälkeen, mutta sen lisäksi palkkatukityöllistämistä on strategisesti käytetty työmarkkinoilta syrjäytymisen ehkäisyyn ja pitkään työttömänä olleiden työllistämiseen. Pohjois-Karjalassa yli 500 päivää työmarkkinatukea saaneiden osuus tukityöllistetyistä oli vuonna 2010 ELY-keskuksista korkein (noin 48 %) ja tukityöllistämistoimenpiteeltä sijoittuminen avoimille työmarkkinoille heikointa (Sihto, Tuomaala ja Sardar 2012, 16–20.)

URA-järjestelmän tiedoista ehdyn selvityksen (von Hertzen-Oosi ym. 2010) mukaan kolmannelle sektorille palkkatukityöllistetyistä oli naisia 60 % ja miehiä 40 %. Palkkatukityöllistetyistä yli 46-vuotiaita oli yli 55 %, ja työkykyä alentavia diagnosoituja fyysisiä sairauksia oli viidenneksellä ja psyykkisiä sairauksia noin viidellä prosentilla työllistetyistä. Puolet palkkatukityöllistetyistä oli suorittanut keskiasteen koulutuksen, mutta jopa noin 30 % oli suorittanut ainoastaan alemman tai ylempään perusasteen koulutuksen. Selvityksessä mukana olleista palkkatukityöllistetyistä aikaisempien työttömyysjaksojen yhteenlaskettu kesto oli yli 60 %:lla yli 500 päivää ja yli viidenneksellä jopa yli 2000 päivää (yli 5 vuotta). Miehille työttömyyspäiviä oli kertynyt selvästi enemmän kuin naisille. Palkkatukityöllistettyjen taustatiedoista voitiin tehdä se johtopäätös, että suurimmalla osalla kolmannen sektorin palkkatukijaksoon ohjautuvista henkilöistä on ollut pitkiä työttömyysjaksoja, ja heitä on todennäköisesti erittäin vaikea työllistää avoimille työmarkkinoille. Selvityksen tekijät kysyvätkin, että onko palkkatukijakso aina oikea toimenpide yli 2000 päivää työttömänä olleille ja ohjautuuko kolmannen sektorin palkkatukityöhön paljon sellaisia henkilöitä, joille avoimille työmarkkinoille työllistymisen tavoite on liian vaativa. Reilu kolmannes palkkatukityöllistetyistä sijoitui sosiaali- ja terveysalan organisaatioihin ja reilu viides työttömien yhdistyksiin tai muihin työllistymistä tukeviin organisaatioihin. Työnhakijarekisteriin perustuvassa palkkatukityöllistämisen tarkastelussa jää piiloon se, missä määrin palkkatukityöllistämiseen liittyi erilaisia tuki-, ohjaus- tai kuntouttavia toimenpiteitä.

URA-järjestelmästä tehdyn selvityksen (em. teos) mukaan kuusi kuukautta kolmannen sektorin palkkatukijakson jälkeen noin 60 % oli sijoitettuna ja noin 30 % työttömänä. URA-järjestelmässä työllisyystilannetta kuvaa työnhakijan työllisyyskoodi, joten järjestelmästä ei saa tietoa niiden sijoittumisesta, jotka eivät ole enää työnhakijoina. Vain noin kahdella prosentilla palkkatuella työllistettyinä olleista URA-järjestelmään työllisyyskoodiksi oli kirjattu työssä ja lähes viidellä prosentilla ei ollut työllisyyskoodia (jolloin he saattoivat olla työssä, koulutuksessa tai työvoiman ulkopuolella). Vuoden kuluttua palkkatukijakson päättymisestä lähes 50 % oli työttömänä ja lähes 30 % sijoitettuna, Työvoiman ulkopuolella oli noin kuusi prosenttia ja neljä prosenttia rekisteröity työssä oleviksi. Lähes 13 %:lla ei ollut 12 kuukauden kuluttua palkkatukijaksosta työllisyyskoodia eli he eivät olleet työnhakijoina. Pidempi sijoittumisten tarkasteluajanjakso saattaa yhtäältä tuoda esille aktiivitoimenpiteiden hitaasti

ilmeneviä vaikutuksia, mutta toisaalta pidemmällä aikavälillä saattaa tapahtua paljon muitakin asioita, jotka vaikuttavat henkilön sijoittumiseen työmarkkinoilla. Lähempi tarkastelu osoitti, että palkkatukijakson jälkeiseen työllistymiseen vaikuttivat osallistujien koulutus, ikä, sukupuoli, terveydentila ja aiempien työttömyysjaksojen kestot. (von Hertzen-Oosi ym. 2010, 25-29.)

Filatovin (2013) selvityksen mukaan vuosina 2010 ja 2011 palkkatuetun työn yhdistyksissä ja säätiöissä päättäneistä 53 % oli kolmen kuukauden kuluttua palkkatuetun työn päättymisestä työttömänä. Henkilöistä, jotka olivat työn aloittaessaan olleet vaikeasti työllistyviä, 56 % oli työttömänä kolmen kuukauden jälkeen työn päättymisestä. Kuuden kuukauden tarkasteluajankohtana työttömänä olevien osuudet vähenivät molemmissa ryhmissä muutaman prosentin. Tarkastelujakson pidentyessä 12 kuukauteen palkkatuetun työn jälkeen työttömien osuus kasvoi molemmissa ryhmissä. Seurannoissa huomattiin myös se, että huomattava osa palkkatuetussa työssä olleista oli sijoittunut tukityöhön tai vastaavaan työllisyystoimeen. Kolmannen sektorin työllistämisen vaikuttavuus, kun sitä mitataan työllistymisenä avoimille työmarkkinoille, on näin ollen melko heikko.

Välityömarkkinoilla työn tai palvelujen kysynnän ja tarjonnan kohtaanto ei aina ole paras mahdollinen. Toimenpiteet välityömarkkinoilla eivät välttämättä kohdennu oikein, jos ne eivät tarjoa hakijalle oikeanlaista työkokemusta tai työllistymistä tukevia toimenpiteitä. Palkkatukityöhön ei aina ohjaudu oikeaa asiakasryhmää suhteessa palkkatuetun työn asettamiin vaatimuksiin. Palkkatukijakso voi asiakkaan näkökulmasta tulla liian aikaisin, jolloin toivotuja työllistymisvaikutuksia ei saada aikaiseksi. Kolmannen sektorin toimetkaan eivät välttämättä ole profiloituneet selkeästi niin, että niihin olisi helppo ohjata asiakkaita palvelutarpeen mukaisesti. Ongelmana voi olla myös se, että välityömarkkinat toimivat työllistämisen suhteen irrallaan avoimista työmarkkinoista ja kehittyvät enemmän palvelumarkkinoiksi kuin työmarkkinoiksi. (von Hertzen-Oosi ym. 2010, 33; Filatov 2013, 24.)

Kuten sijoittumis seurannoista ja selvityksestä ilmeni, ovat avoimille työmarkkinoille sijoittumisella mitattuna kolmannen sektorin (ja kunnan) palkkatukityöllistämisen vaikutukset yleensä vaatimattomat. Vaikuttavuusarviointien (Aho & Kunttu 2001) mukaan taas toimenpiteistä hyötyvät eniten ne asiakkaat, joilla on vaikeuksia sijoittua työmarkkinoille suoraan. Vaikuttavuusarvioinneissa on käytetty ”matsattuja” vertailuryhmiä, jolloin on voitu vertailla toimenpiteillä olleiden ryhmiä ilman toimenpiteitä olleisiin ja vertailla näiden ryhmien työllistymistä. Tulosten perusteella voidaan olettaa, että vaikeasti työllistyvät ryhmät, kuten vähän koulutetut, ikääntyvät ja pitkään työttömänä olleet, hyötyvät toimenpiteistä muita enemmän. Arvioiden mukaan toimien vaikuttavuuteen liittyy niiden tehokas ja oikea kohdentaminen (Aho 2001).

Kolmannen sektorin organisaatioiden merkittävimpänä toimenpiteenä tai palveluna on pidetty palkkatuettua työtä (von Hertzen-Oosin ym. 2010). Kolmannen sektorin toimijoiden palvelutoiminta on hyvin riippuvainen erilaisista työ- ja elinkeinohallinnon tukimuodoista, kuten palkkatuesta ja työllisyyspoliittisesta avustuksesta, sekä omista myyntituloista. Kolmannen sektorin toimijat – ja erityisesti pienet organisaatiot – käyttävät harvemmin esimerkiksi ESR-rahoitusta toimintaansa. On tavallista, että kolmannen sektorin tuottamat palvelut täydentävät omalta osaltaan julkisen sektorin palvelutarjontaa kuntatasolla. Kolmannen sektorin rooli välityömarkkinoilla on erittäin tärkeä. Työvoimapolitiittisten vaikutusten ohella korostetaan sektorin sosiaalipoliittisia vaikutuksia. Kolmas sektori tarjoaa sellaisia työpaikkoja, joissa ei vaadita samanlaista työn tuottavuutta kuin avointen työmarkkinoiden työssä. Kolmannen sektorin työmahdollisuudet tarjoavat etenkin syrjäytymisvaarassa oleville henkilöille mielekästä tekemistä sekä työ- ja toimintakykyä ylläpitävää toimintaa. Toimintakykyä ylläpitävän toiminnan merkitys on nähty erityisen tärkeäksi työttömyysasteen ollessa korkea.

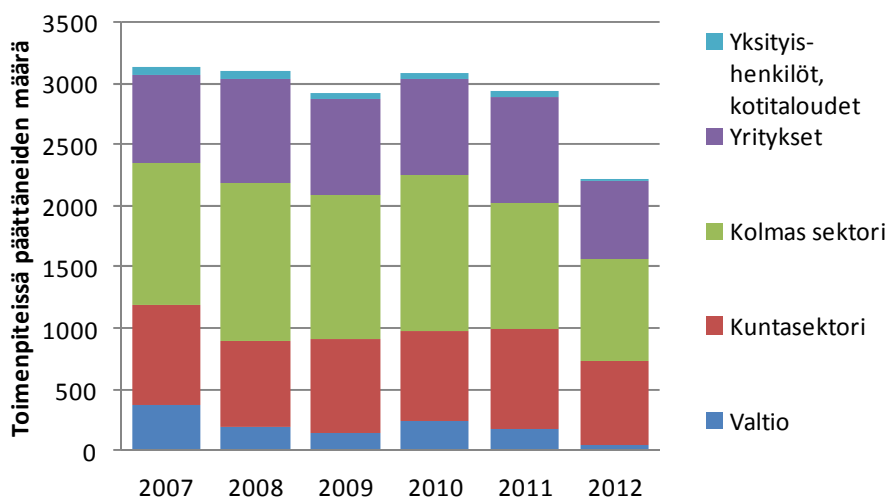
3 Palkkatukityöllistämisen ja kolmannen sektorin hanketoiminnan laajuus ja tuloksellisuus Pohjois-Karjalassa

3.1 Palkkatukityöllistämisen laajuus ja tuloksellisuus

Yhdistelmätuki otettiin käyttöön vuonna 1998, ja heti tukimuodon ensimmäisenä voimassa-olovuotena sillä työllistettiin kolmannella sektorilla koko maassa yhteensä 5000 henkilöä (yhdistyksissä ja säätiöissä) ja vuonna 1999 työllistettyjen määrä ylitti 10 000 henkilön rajan. Vuonna 2008 yhdistyksissä ja muissa yhteisöissä aloitti palkkatuetun työn noin 14 000 henkilöä. (von Hertzen-Oosi ym. 2010.) Kolmannesta sektorista on tullut merkittävä osa työllisyyden hoidon kenttää, vaikka näyttää siltä, että palkkatuetussa työssä aloittaneiden määrät säätiöissä ja yhdistyksissä ovat jonkin verran pienentyneet vuonna 2011 edellisistä vuosista. Valtakunnallisesti tarkastellen Pohjois-Karjalassa toimivista säätiöistä Honkalampi-säätiö on yksi suurimmista palkkatuettua työtä tarjonneista säätiöistä Suomessa. Pohjois-Karjalassa toimivista yhdistyksistä taas Aktiiviset Työtähakevat ry. ja SPR (Savo-Karjalan piiri) ovat valtakunnallisestikin suurimpia palkkatuettua työtä tarjoavista yhdistyksistä. Eniten palkkatukea käyttävät sosiaali- ja terveystieteiden yhdistykset ja toiseksi eniten työttömien yhdistykset. Eniten palkkatuella on yhdistyksissä tarjolla myyjän tehtäviä ja sen jälkeen kiinteistön hoito- ja kunnossapidon tehtäviä sekä toimistotehtäviä. (Filatov 2013, 12–13)

Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen alueella on ollut lukumääräisesti paljon tukityöllistettyjä henkilöitä ja työvoimaan suhteutettuna maakunta on ollut kärjessä tukityöllistettyjen osuudessa. Samanaikaisesti työttömyys on ollut korkeimmalla tasolla Pohjois-Karjalassa. Kolmannelle sektorille palkkatukityöllistettyjä Pohjois-Karjalassa on ollut eniten suhteessa alueen työttömiin (vuonna 2006 12,4 % työttömistä, kun vastaava osuus keskimäärin maassa oli 6,6, %). (von Hertzen-Oosi ym. 2010, 68–69.) Työttömyysasteen ollessa korkea, ovat siirtymät välityömarkkinoilta avoimille työmarkkinoille haastavia.

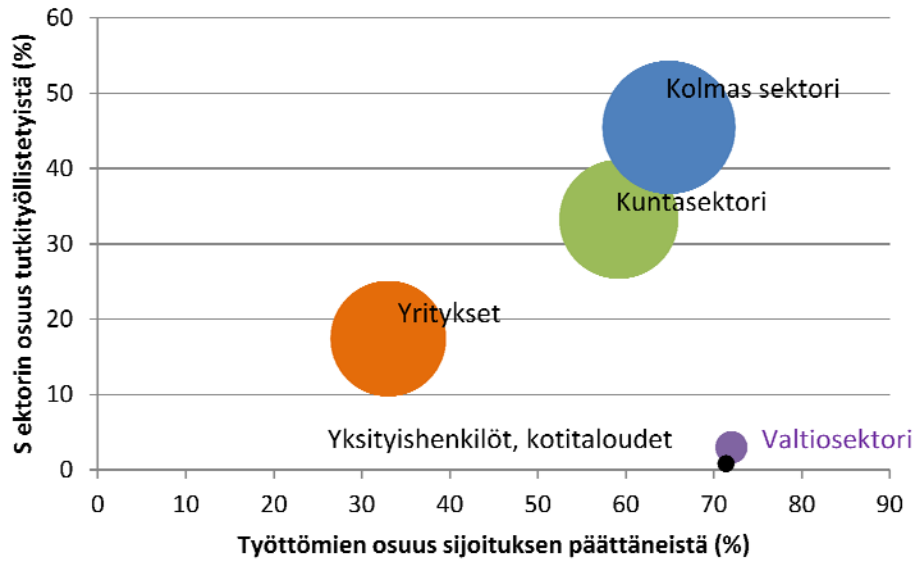
Kuviossa 1 on kuvattu palkkatukityöllistämisen laajuutta Pohjois-Karjalassa vuosina 2007–2012 työnantajasektoreittain. Tiedot perustuvat toimenpiteiden vaikuttavuuden seurantaan ja ne kuvaavat kaikkia palkkatuetun tukityön päättäneitä henkilöitä Pohjois-Karjalassa, joiden sijoitus kunakin vuonna päättynyt 1.10.–30.9. välisenä aikana. Vaikka palkkatukityöllistämiseen on maakunnassa ollut melko paljon resursseja käytössä, niin palkkatukityöllistäminen on selvästi vähentynyt vuonna 2012. Kolmannen sektorin rooli palkkatukityöllistämässä on huomattava ja valtiosektorin rooli palkkatukityöllistämässä on supistunut. Vuoden 2009 taantumien jälkeen valtion palkkatukityötä lisättiin vuonna 2010, minkä jälkeen valtion rooli palkkatuella työllistämässä on käytännössä hävinnyt. Muutos on dramaattinen, sillä 1990-luvun alkupuolella tukityöllistäminen eri muodoissaan kunnalla ja valtiolle vielä oli yleisintä.

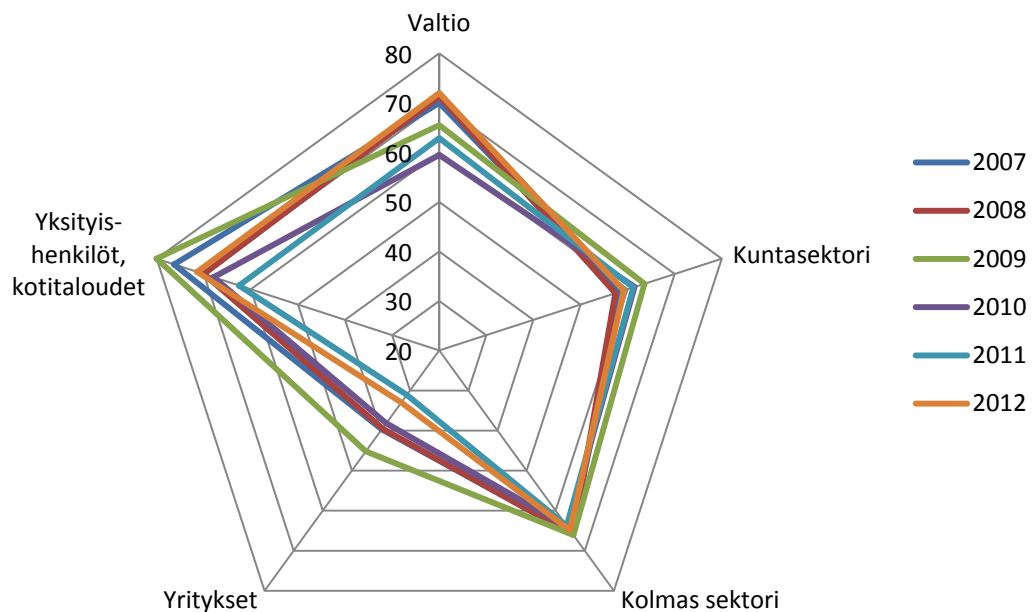
Kuvio 1. Tukityöllistämistoimenpiteen päättäneiden (kuvaa henkilöitä, joiden sijoitus päättyi 1.10.–30.9 välisenä aikana vuosittain) määrät työnantajasektorin mukaan Pohjois-Karjalassa 2007–2012. Lähde: Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen erillistilasto

TE-hallinto seuraa tukityöllistämistoimenpiteen päättäneiden sijoittumista kolmen kuukauden kuluttua toimenpiteen päättymisestä. URA-järjestelmästä poimittava tietoa on tarkinta niistä, jotka ovat edelleen työnhakijoina. Seurantatiedot ovat epävarmat avoimille työmarkkinoille sijoittumisen tai työvoiman ulkopuolelle siirtymisen osalta, koska työnhakijoilla ei ole velvollisuutta ilmoittaa työnhaun päättymisen syytä TE-toimistoon. Työ- ja elinkeinoministeriö tekee seurantaan toimenpiteiltä sijoittumisesta käyttäen hyväksi Tilastokeskuksen työssäkäyntitietoja, josta käy tarkasti ilmi sijoittuminen työmarkkinoille tai työvoiman ulkopuolelle, mutta näitä tietoja saadaan kahden vuoden viipeellä.

Kuviossa 2 on kuvattu tukityöllistämistä ja tukityön jälkeen työttömäksi palanneiden osuutta työnantajasektoreittain Pohjois-Karjalassa 2012. Kuplan koko kuvaa eri sektoreiden tukityöllistämisen volyyymia. Parhaiten työllistytään yksityisen sektorin palkkatukityösuhteen jälkeen sillä, kolme kuukautta toimenpiteessä päättämisen jälkeen vain hieman yli 30 % toimenpiteen päättäneistä oli rekisteröitynyt työttömiksi työnhakijoiksi. Työttömäksi palaaminen on yleisintä valtiosektorin tukityöllistämisen jälkeen, mutta sektorin osuus tukityöllistämässä on vähäinen. Kolmannen sektorin tukityöllistämässä kolmen kuukauden kuluttua työttömänä oli noin 65 % palkkatukityösuhteen päättäneistä ja kuntasektorin palkkatukityön jälkeen työttömänä oli 59 % toimenpiteen päättäneistä. TE-hallinto tekee eri toimenpiteiden osalta sijoittumisseurantaa, mutta yksi ongelma seurannassa on siinä, että erilaiset toimenpiteet asetetaan rinnakkain ja niitä mitataan samoilla mittareilla. Yrityksiin tapahtuvalla palkkatukityöllistämällä tai muiden sektoreiden palkkatukityöllistämällä on erilaiset tavoitteet, joten niitä tulisi mitata erilaisilla mittareilla. Yritykset käyttävät usein palkkatukityöllistämistä rekrytoinnin välineenä, kun taas tukityöllistämällä kuntaan tai kolmannelle sektorille on usein kuntouttavia, osaamista lisääviä tai työllistymisvalmiuksia parantavia tavoitteita. Näitä toimenpiteiden eroja ei oteta huomioon seurannassa, kun vaikutuksia arvioidaan työllistymisinä tai työttömäksi siirtymisinä.

Kuvio 2. Tukityöllistämistoimenpiteiden päättäneiden määrä (kuplan koko) ja osuus sekä tukityön jälkeen työttömäksi jääneiden osuudet työnantajasektoreittain Pohjois-Karjalassa vuonna 2012. Lähde: Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen erillistilasto

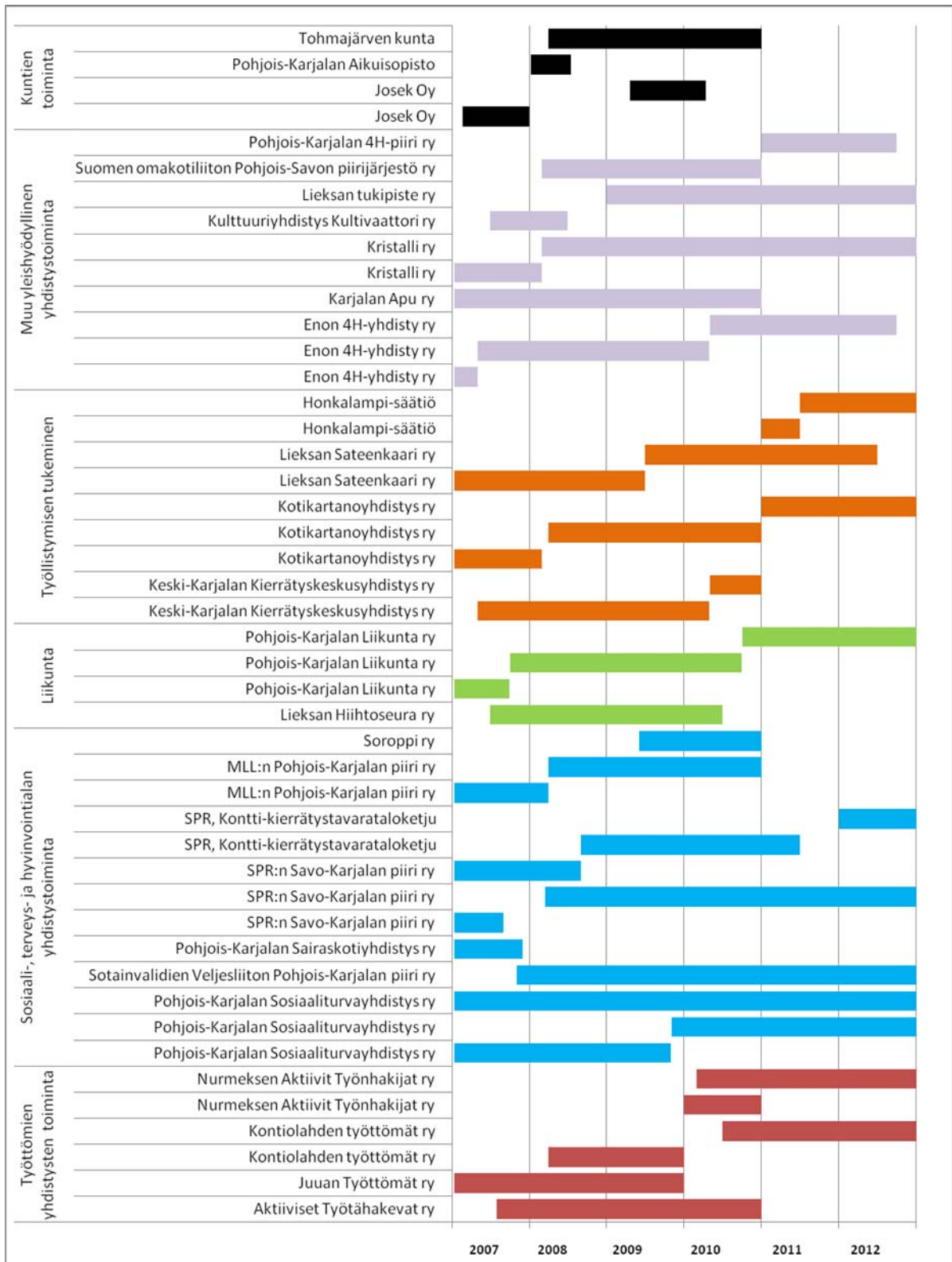

Kuvio 3. Työttömien osuus (%) tukityöllistämistoimenpiteen päättäneistä kolmen kuukauden kuluttua toimenpiteen päättämisestä työnantajasektorin mukaan Pohjois-Karjalassa 2007–2012. Lähde: Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen erillistilasto

Kuviossa 3 on kuvattu palkkatuella työllistettyjen siirtymistä työttömiksi työnhakijoiksi vuosina 2007–2012 työnantajasektoreittain. Kuvioista voi havaita sen, että erityisesti yksityisellä sektorilla palkkatukityön jälkeen sijoittumiseen vaikuttaa mitä ilmeisimmin myös talouden tilanne ja sen seurauksena muuttunut työvoiman kysyntä. Vuoden 2009 taantuma näkyy siinä, että palkkatukityö yksityisellä sektorilla on harvemmin johtanut työhön sijoittumiseen kuin vuosina 2011 ja 2012. Tosin tulosta arvioitaessa on huomioitava myös se, että vuonna 2012 toimenpiteeseen osallistuneiden määrät olivat aiempia vuosia pienemmät, jolloin voi olettaa, että toimenpiteen käyttö on tarkasti kohdennettua, mikä puolestaan vaikuttaa lopputulokseen. Talouden tilanne näkyy oletettavasti myös sijoittumisissa kuntasektorin palkkatukityön jälkeen, mutta talouden muutosten vaikutukset ovat yksityistä sektoria vähäisemmät. Kolmannen sektorin palkkatukityön kohdalla taas eri vuosien välillä ei juuri ole eroa, kun tarkastellaan kolme kuukautta toimenpiteen jälkeen työttömäksi jääneiden osuutta. Valtion sektorille tapahtuvan tukityöllistämisen jälkeistä sijoittumista näyttäisi selittävän jokin muu logiikka kuin talouden vaihtelut. Vuonna 2010 valtiosektorin tukityöllistämisen volyyymi oli suurinta vuoden 2007 jälkeen ja elettiin taantuman jälkeistä vuotta, mutta sijoittuminen toimenpiteen jälkeen näyttäisi olevan tarkastelluista ajankohdista paras. Selittääkö tulosta uusien työmahdollisuuksien avautuminen esimerkiksi valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksesta tai jokin muu vastaava muutos?

3.2 Työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitettu hanketoiminta

Työllisyyspoliittisella avustuksella on rahoitettu Pohjois-Karjalassa pääsääntöisesti ns. kolmannen sektorin eli järjestöjen työllisyys Hankkeita. Työllisyyspoliittisella avustuksella on rahoitettu organisaatioiden toimintamenoja ja työnhakijoiden työvoimapolitiittisiin toimiin on käytetty kansallista työvoimapolitiittista rahoitusta. Yhdistelmätuki ja myöhemmin korkein korotettu palkkatuki on tärkein hankkeissa käytetty tukimuoto. Vuosina 2005–2007 Pohjois-Karjalan ELY-keskus myönsi työllisyyspolitiittista avustusta 21 hakijalle, jotka toteuttivat yhteensä 33 hanketta. Projektien toteuttajista 16 oli kolmannen sektorin järjestöjä, kolme kuului sosiaalisen yritysjäyden piiriin ja yksi oli seudullinen kehittämissyhtiö (Jolkkonen, Roivas 2008; Pohjois-Karjalan ELY-keskus 2013). Laajimmillaan hanketoiminta oli vuonna 2008, jolloin työllisyyspolitiittista avustusta sai 30 hanketta, joita toteutti 22 eri organisaatiota. Avustusta saaneiden hankkeiden määrä on vähentynyt tasaisesti vuoden 2008 jälkeen niin, että vuonna 2012 rahoitettiin 20 hanketta ja kahta kuntakokeiluhanketta. Työpolitiittista avustusta myönnettiin Pohjois-Karjalassa hankkeille yhteensä 1 164 000 vuonna 2007. Vuonna 2008 avustusten määrä kohosi 19 %:lla ja vielä vuonna 2009 lähes viidellä prosentilla. Vuonna 2010 myönnettiin avustusta hankkeille yhteensä 1 466 000 euroa, joka oli enää prosentin verran enemmän kuin edellisenä vuonna. Vuosina 2011 ja 2012 työpolitiittista avustusta saivat myös kokeiluhankkeet. Perushankkeiden saama avustus väheni noin 170 000 eurolla (12 %) ja yhdelle rakennetyöttömyyden alentamislinjauksiin liittyvälle kokeilulle myönnettiin 111 000 euroa, joten kokonaisuudessaan hankerahoitus väheni noin 63 000 eurolla (4 %). Perushankkeiden rahoitus väheni (15 %) vuonna 2012 noin 1 094 000 euroon, mutta rakennetyöttömyyden alentamislinjauksiin sisältyvään kokeiluhankkeeseen myönnettiin 237 500 euroa ja kuntakokeiluhankkeille 175 000 euroa, joten kokonaisrahoitus kasvoi noin 8 %:lla. Vuodelle 2013 hankerahoitusta on myönnetty yhteensä 1,77 miljoonaa euroa, jolla toteutetaan 12:sta työllisyyspolitiittista avustusta saavaa hanketta ja kahta kuntakokeiluhanketta. Myönnettyjen tukipäätösten valossa näyttää siltä, että työllisyyspolitiittista avustusta käytetään eniten sosiaali- ja terveys- sekä hyvinvointialan järjestöissä.

Kuvio 4. Työllisyyspoliittista avustusta saaneet organisaatiot ja hankkeet vuosina 2007–2012 Pohjois-Karjalassa. Lähde: Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen erillistilasto

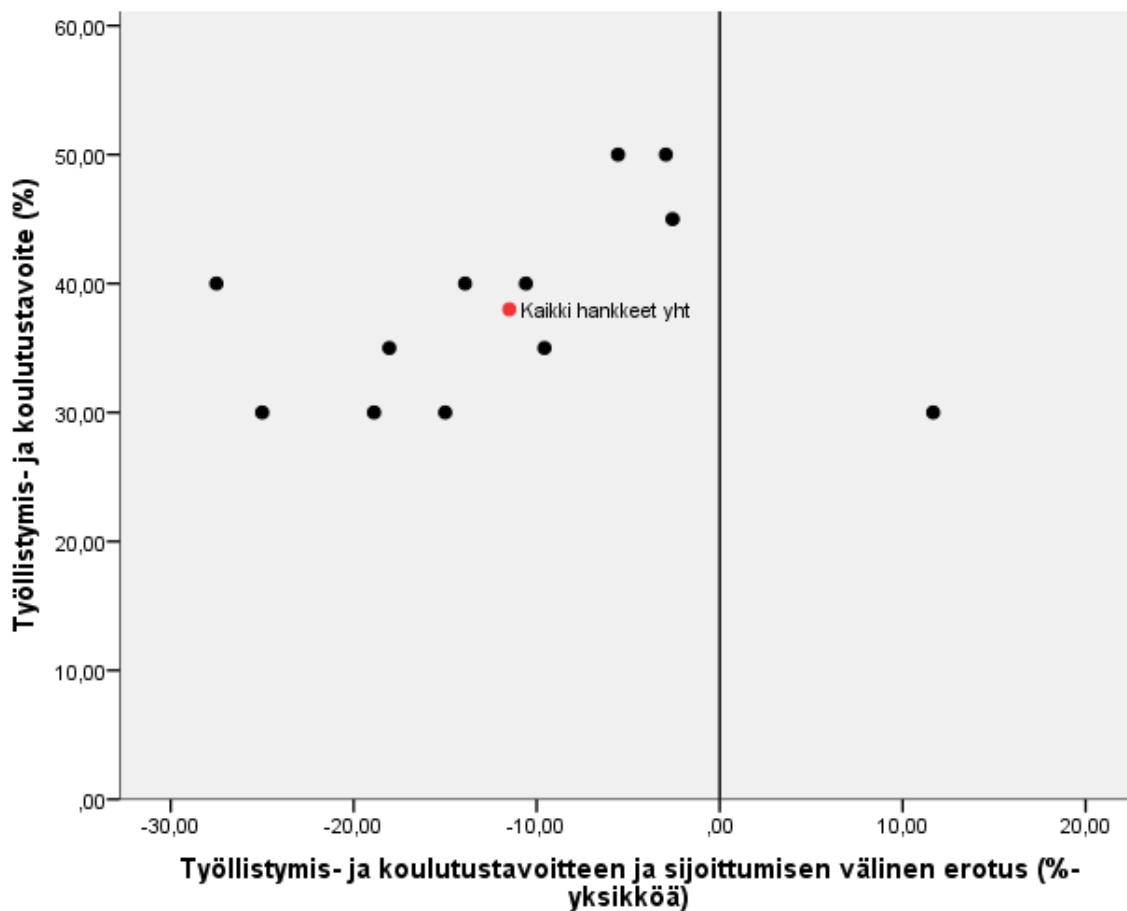
Myös valtakunnallisesti on todettu, että palkkatukea käytetään eniten sosiaali- ja terveysalan järjestöissä (Filatov 2013). Työttömien yhdistysten rooli työllisyyspoliittisen avustuksen ha-

kijoina/saajina näyttäisi pienentyneen Pohjois-Karjalassa. Työllisyshankkeisiin tukea saaneiden joukosta on pudonnut myös monia pienempiä yhdistyksiä, joiden ensisijainen tavoite on ollut jokin muu kuin työllistymisen tukeminen. Näyttää siltä, että jaettavien määrärahojen vähentyessä jäljelle jäävät työllistymisen tukemiseen perustetut yhdistykset tai työllistymistä tukeviin palveluihin erikoistuneet toimijat. Yhdistysten ja säätiöiden lisäksi työllisyyspoliittista avustusta ovat aika ajoin käyttäneet kunnat ja kuntien elinkeinoyhtiöt. Tukea on jonkin verran saatu myös sosiaalisten yritysten tai uusosuuskunnan perustamiseen, mutta näitä hankkeita on ollut vähän. (Kuvio 4; Pohjois-Karjalan ELY-keskus 2013.)

3.3 Hankkeissa päättäneiden sijoittuminen

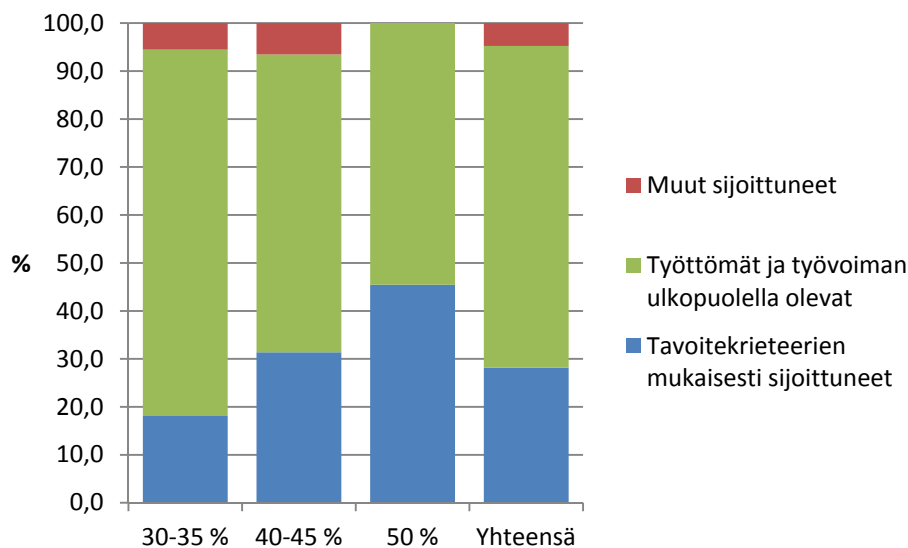
Pohjois-Karjalan työllisyyspoliittista avustusta saavien hankkeiden tulosta mitataan ensisijaisesti työhön tai koulutukseen sijoittumisella. Työllistymisen ja/tai koulutuksen aloittamisen kriteerit ovat seuraavat: 1) vähintään kolme kuukautta kestävä koko-/osa-aikainen työsuhde avoimilla työmarkkinoilla, 2) vähintään kolme kuukautta kestävä palkkatukityösuhde yksityisellä sektorilla (yrityksessä), 3) vähintään 6 kuukautta kestävä ammattitaitoa vastaava palkkatukityösuhde kunnassa (2. vuoden tuki), 4) vähintään kolme kuukautta kestävä työvoimakoulutus, omaehtoinen opiskelu tai oppisopimuskoulutus, 5) yrittäjä, osuuskuntayrittäjä tai itsensä työllistäjä, (6) useampia työsuhteita avoimilla työmarkkinoilla (kesto vähintään kolme kuukautta). Hankkeet ovat asettaneet tavoitteet siten, että työhön tai koulutukseen tulisi sijoitua em. kriteerien mukaisesti 30–50 % hankkeessa päättäneistä.

Kuvio 5 . Vuonna 2012 koko vuoden toimineiden hankkeiden työllistymis- ja koulutustavoitteet suhteessa saavutettuihin tuloksiin. Lähde: Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen erillistilasto

Vuonna 2012 ainoastaan yksi hanke ylitti sille asetetut työllistymis- ja koulutustavoitteet ja kolme muuta hanketta lähes saavuttivat niille asetetut tavoitteet. Pääsääntöisesti hankkeet, joille oli asetettu suurimmat tavoitteet, myös saavuttivat tavoitteensa parhaiten. Asetettujen ja saavutettujen työllistymis- ja koulutustavoitteiden erotus vaihteli -28—+12 %-yksikön välillä. Osalle hankkeista sijoittumistavoitteet ja myös niiden kriteerit näyttävät olevan vaikea saavuttaa (kuvio 5).

Hankkeeseen osallistuneista oli kolmen kuukauden jälkeen työttömänä 70 %, mutta 42 %:ssa hankkeista työttömien osuus jäi alle 60 %:n. Työ- ja koulutustavoitteiden mukaisesti sijoittui yhteensä 26 %. Kuviossa 6 hankkeet on jaettu työllistymis- ja koulutustavoitteiden mukaisesti kolmeen luokkaan. Hankkeissa, joiden tavoitteeksi oli asetettu 30–35 %:n työllistyminen tai koulutuksen aloittaminen, sijoittui tavoitteen mukaisesti 18 % hankkeen päättäneistä ja työttömäksi tai työvoiman ulkopuolelle jäi 76 %. Näissä hankkeissa oli 45 % hankkeiden päättäneistä. Toiseksi eniten (35 %) hankkeiden päättäneistä oli hankkeissa, joissa pyrittiin siihen, että tavoitekriteerien mukaisesti sijoittuisi 40–45 % hankkeeseen osallistuneista. Tähän ryhmään kuuluvissa hankkeissa sijoittui tavoitekriteerien mukaisesti 31 %. Hankkeissa, joissa tavoitteeksi oli asetettu, että puolet hankkeen päättäneistä työllistyisi tai aloittaisi koulutuksen, tavoitteet toteutuivat parhaiten: työttömäksi tai työvoiman ulkopuolelle jäi 54 % ja tavoitteiden mukaisesti sijoittui 46 % hankkeissa päättäneistä.

Kuvio 6. Hankkeissa päättäneiden sijoittuminen hankkeiden työllistymis- ja koulutustavoitteiden mukaisesti. Lähde: Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen erillistilasto

Tulokset kertovat todennäköisesti siitä, että hankkeissa, joissa sijoittumistavoitteet on asetettu melko alas, osallistujilla on suuria vaikeuksia sijoittua avoimille työmarkkinoille tai koulutukseen ja hankkeen palveluissa on kuntouttavia ulottuvuuksia. Kohderyhmän avoimille työmarkkinoille työllistymisen vaikeudet tunnistaen tavoitteet on asetettu maltillisesti, mutta niitä on siitä huolimatta vaikea saavuttaa. Osassa hankkeista tavoitteet on asetettu korkeammalle ja todennäköisesti näihin hankkeisiin osallistuvien työllistymisedellytykset avoimille työmarkkinoille ovat kohtalaisen hyvät, ja toiminta suuntaa avointen työmarkkinoiden työhön. Tämä johtaa kysymykseen, että tulisiko tuloskriteereitä monipuolistaa ja painottaa eri hankkeiden kohdalla eri tavoin? Miten hanketoimijat itse näkevät seurannan indikaattorit? Tätä tarkastellaan työllisyyspoliittista avustusta saaville hankkeille tehdyn kyselyn tulosten avulla.

4 Kyselyn tulosten analyysi

4.1 Työllisyys Hankkeiden seurannan eroja

Vaikka työllisyystoimien odotukset toimenpiteiden tuloksellisuudesta ovat kohonneet myös kolmannen sektorin työllistämisen suhteen, ovat työllisyystoimien tulosten seuranta ja arviointi hajanaista. Toisin kuin ESR-hankkeilla, työllisyyspoliittista avustusta saaville hankkeilla ei ole ollut yhtenäistä seurantajärjestelmää, vaan eri ELY-keskusten alueilla on kehitetty omia seuranta- ja raportointijärjestelmiä. Pohjois-Karjalassa hanketoiminnan seurantaan on kehitetty Excel-pohjainen sijoittumisseurantalomake, jolla seurataan eri toimenpiteissä olleita asiakkaita kuukausitasolla sekä osallistujien työmarkkinoille sijoittumista välittömästi hankkeessa päättämisen jälkeen ja kolme kuukautta hankkeessa päättämisestä. Sijoittumisseurannan ohella hanketoiminnan seurantaan on kehitetty väli- ja loppuraportointilomake sekä lomake osallistujien jatkokojujen suunnittelemisen tueksi (jatkosuunnitelma työsuhteen päättymisen jälkeen). Kaksi ensimmäistä lomaketta palvelevat seurantaa ja ne toimitetaan rahoittajalle eli ELY-keskukselle. Jatkosuunnitelmalomake on tarkoitettu hankkeen ja työ- ja elinkeinohallinnon (TE-hallinnon) väliseksi yhteistyövälineeksi ja se toimitetaan työ- ja elinkeinotoimistoon (TE-toimistoon) tai työvoiman palvelukeskukseen (TYP:iin).

Erona työllisyyspoliittista avustusta saavien hankkeiden seurantaan mainittakoon, että ESR-osarahoitteisilla hankkeilla on yhtenäinen sähköinen EURA2007-järjestelmä, johon kerätään hankkeen toteutusta ja tuloksia kuvaavia seurantatietoja ja jonka avulla hankkeiden väli- ja loppuraportointi tapahtuu. EURA2007-järjestelmä toimii myös rahoituksen seurannan välineenä ja sen kautta jätetään maksatushakemukset viranomaiskäsitteilyyn. Lisäksi ne ESR-osarahoitteiset hankkeet, joilla on työvoimakoulutusta, käyttävät työvoimakoulutuksen yleistä OPAL-palautetta. OPAL-järjestelmä on työhallinnon tietokantapohjainen työvoimakoulutuksen opiskelijapalautteen hallinnoinnin ja raportoinnin atk-sovellus. Tämän Internet-pohjaisen palautejärjestelmän tehtävänä on seurata koulutuksen laatua ja vaikuttavuutta. (Okkeri 2011). Uutena palautejärjestelmänä on TE-toimistojen ja koulutusorganisaatioiden käyttöön luotu sähköisen henkilöarvion palautejärjestelmä ARVI, joka hyödyntää OPAL:ia. Siinä työvoimakoulutuksen kouluttaja voi antaa sanallisen arvion siitä, miten koulutus on kehittänyt henkilön työnhakuvalmiuksia tai mitä työnhakuun tai koulutukseen liittyviä jatkosuunnitelmia kurssin aikana on syntynyt (Pääkkönen 2012). Lisäksi ESR-hankkeiden vaikutuksia seurataan työhallinnon URA-järjestelmästä. Projekteille ja henkilöille annettavien projektikoodien avulla hankkeisiin osallistuneiden myöhempää sijoittumista työmarkkinoille on mahdollista seurata myös hanketasolla. Työhallinnon työnhakijarekisterin ja Tilastokeskuksen työssäkäyntietojen avulla työmarkkinoille sijoittumisesta saadaan ESR-hankkeiden työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin osallistuneista kattavaa seurantatietoa (Sihto, Tuomaala, Sardar 2012).

4.2 Kyselyn toteutus

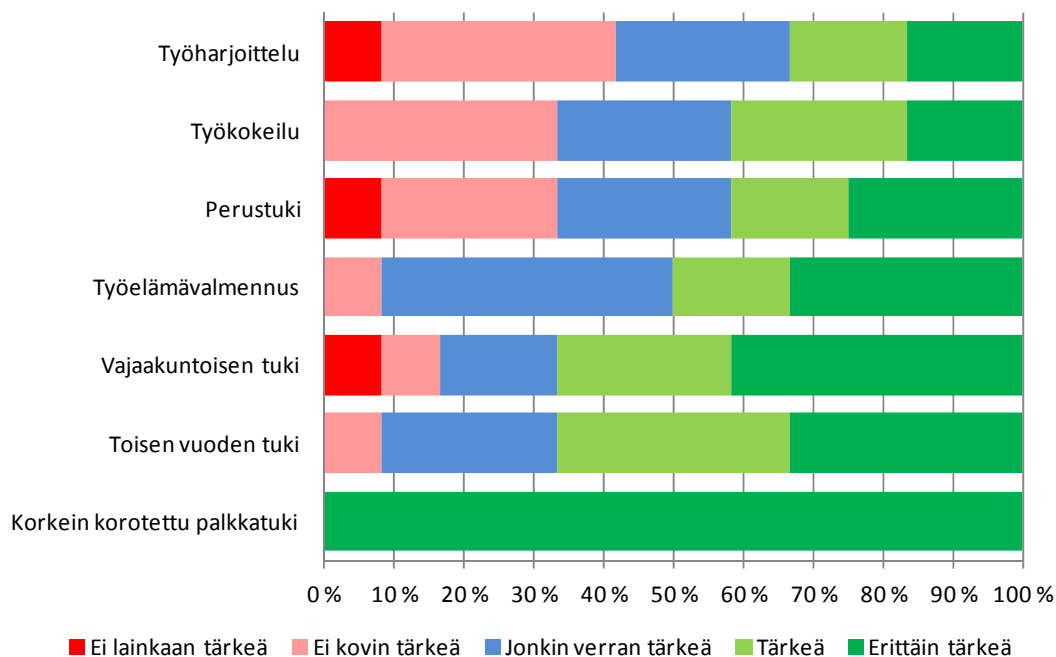
Pohjois-Karjalassa työllisyyspoliittista avustusta saaville hankkeille kohdennettu kysely (kyselylomake liitteenä 1) toteutettiin sähköisenä Webropol-kyselynä. Kysely lähetettiin 30.11.2012 toiminnassa olleille 13 työllisyys Hankkeelle. Lisäksi syksyllä 2012 käynnistyneelle kahdelle kuntakokeiluhankkeelle (Joensuun ja Outokummun sekä Lieksan kuntakokeiluhankkeet) annettiin mahdollisuus vastata kyselyyn. Tavoitteena oli saada vastaukset kaikilta työllisyyspoliittista avustusta saavilta hankkeilta. Vastausaikaa jatkettiin kahteen otteeseen niin, että kysely suljettiin tammikuun puolivälissä 2013. Vastauksia saatiin yhteensä 11 työllisyys Hankkeelta ja yhdeltä kuntakokeiluhankkeelta. Vasta toimintaansa aloittaneiden kuntakokeiluhankkeiden oli vaikea vastata kyselyyn, koska heillä ei tuossa vaiheessa ollut vielä kokemusta seuranta- ja raportointilomakkeista. Kyselyyn sisältyi neljä aihekokonaisuutta: 1)

kokemukset sijoittumisseurantalomakkeesta, 2) kokemukset raportointi- ja jatkosuunnitelmalomakkeista, 3) hankkeen oma seuranta ja arviointi sekä 4) hankkeen taustatiedot. Kyselyyn sisältyi yhteensä yli 30 kysymystä (kyselylomake liitteenä 1).

Kyselyaineistoa käsiteltiin Excelillä ja SPSS-tilasto-ohjelmalla. Strukturoiduista kysymyksistä on tehty suorat jakaumat ja laskettu keskiarvoja. Avoimia kysymyksiä on tarkasteltu faktanäkökulmasta, jolloin huomio kiinnittyy vastauksissa esitettyihin asiasisältöihin eli faktoihin. Aineiston pienuuden takia ei ole tehty ristiintaulukointeja tai laskettu avointen kysymysten frekvenssejä. Kyselyn tuloksista on kerrottu sekä ELY-keskuksen edustajille, hanke-toimijoille että sidosryhmille.

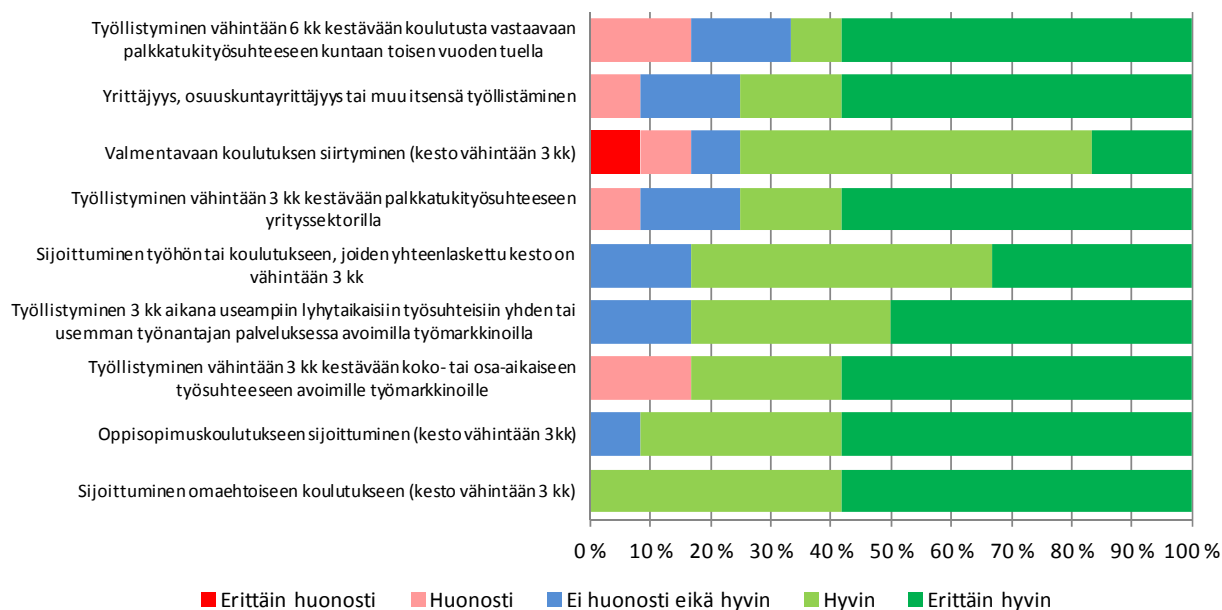
4.3 Hankkeiden tavoitteet, tulokset ja tulosten mittaaminen

Hankkeiden toimintaa ja tuloksellisuutta seurataan sijoittumisseurantalomakkeen (liite 2) avulla. Sijoittumisseurantalomakkeella seurataan sitä, kuinka monta henkilöä on mukana hankkeessa ja sitä, miten he sijoittuvat eri tukimuotojen käytön mukaan kuukausittain. Kyse-lyssä lueteltiin samat tukimuodot, mitä kysytään sijoittumisseurantalomakkeessa ja kyselyyn vastaajia pyydettiin arvioimaan toimenpiteiden merkitystä hankkeen työllistämisen ja toiminnan kannalta. Kaikkein tärkeimmäksi tukimuodoksi koettiin korkein korotettu palkkatuki. Kaikki kyselyyn vastanneet pitivät sitä erittäin tärkeänä – hajontaa tässä ei ollut. Toiseksi tärkeimmäksi tukimuodoksi tulivat toisen vuoden tuki ja vajaakuntoisen tuki. Palkkatuki-muodoista vähiten merkitystä oli perustuella. Vähiten merkitystä kaikista kysytyistä tuki-muodoista oli työharjoittelulla ja työkokeilulla. Työelämävalmennus koettiin edellä mainittu- ja tärkeämmäksi hanketoiminnan kannalta. Lueteltujen tukimuotojen ulkopuolelta nostettiin esille ns. toisen työn järjestäjän tehtäviin siirtäminen ja tuettu koulutus tai yksilöllinen työ-voimapoliittinen koulutus. Näitä palveluja tai tukimuotoja sijoittumisseurantalomakkeessa ei ilmoiteta, mutta joillekin kyselyyn vastaajille nämä olivat tärkeitä tai erittäin tärkeitä tuki-muotoja. Toisen työn järjestäjän tehtäviin siirtämiselle ei ole erillistä tukimuotoa, vaan siirto tapahtuu jollakin muulla olemassa olevalla tuella, kuten palkkatuella. Vastauksia voi tulkita niin, että toisen työn järjestäjän tehtäviin siirtämistä pidetään tärkeänä palveluna, jonka seu-rannassa voisi erottaa omaksi kohdakseen. Muita puuttuvia toimenpiteitä nimettiin: yhdys-kuntapalvelu, työvoimapoliittisen koulutuksen harjoittelut ja ryhmätoiminnot. Hankkeiden sijoittumisseuranta on paljolti hallinto- ja tukimuotokeskeinen, eikä se tuo esille kaikkia pal-veluja tai palvelukokonaisuuksia, joita hankkeet tuottavat ja pyrkivät kehittämään. Välityö-markkinoiden roolia toimia siirtymävaiheena avoimille työmarkkinoille on haluttu vahvistaa, joten seurannassa voisi kerätä tietoa lyhytaikaisistakin siirtymäyrityksistä avoimille työmarkkinoille (siirtyminen toisen työn järjestäjän tehtäviin tai muu tilapäinen työ avoimilla työ-markkinoilla) tai osaamisen lisäämiseen liittyvistä toimista (yksilöllinen koulutus, palkkatu-keen yhdistetty koulutus, koulutukseen liittyvä harjoittelu jne.).

Kuvio 7. Toimenpiteiden merkitys hankkeen työllistämisen ja toiminnan kannalta

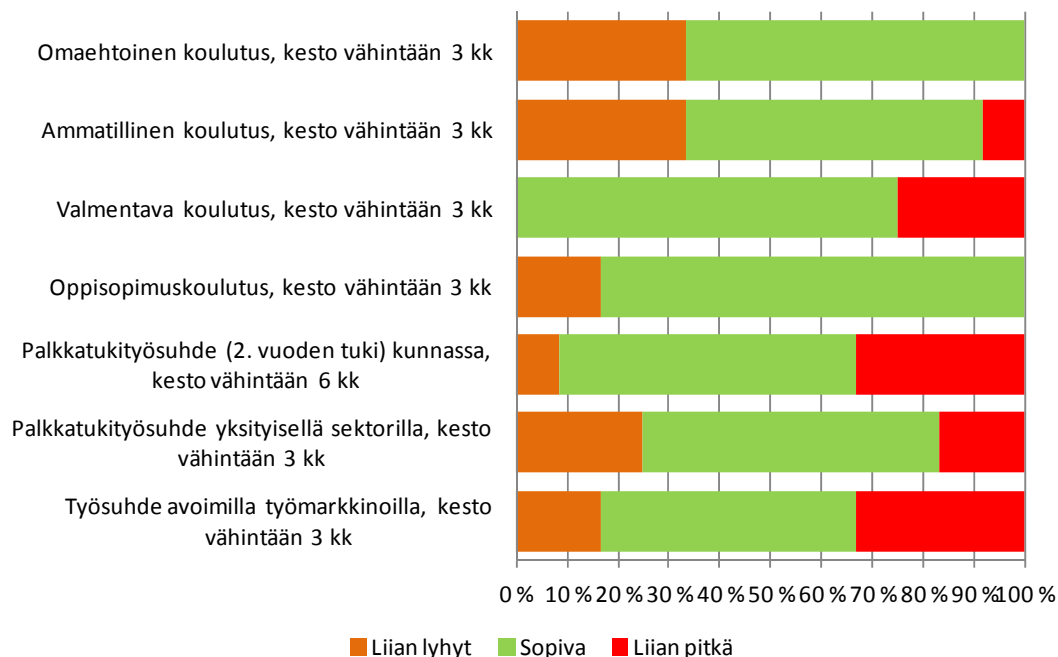
Toinen tärkeä seurannan kohde on hankkeeseen osallistuvien henkilöiden sijoittuminen hankkeessa päättämisen jälkeen. Osallistujien työmarkkinoille sijoittumisia seurataan välittömästi hankkeessa päättämisen jälkeen ja kolmen kuukauden kuluttua hankkeessa päättämisestä. Sijoittumisseurannassa on eritelty ne indikaattorit, jotka mittaaavat hankkeen tuloksia ja joiden perusteella lasketaan vaikuttavuusprosentti. Lomakkeessa seurataan erikseen muita sijoittumisia, joita ei lasketa mukaan vaikuttavuusprosenttiin. Lisäksi indikaattoreiden kohdalla on määritelty ajalliset vähimmäiskestot sijoittumiselle – esimerkiksi keston on oltava vähintään kolme tai kuusi kuukautta.

Kuvio 8. Sijoittumisseurannan indikaattorit hankkeiden tuloksellisuuden kuvaajina

Sijoittumisseurannassa mukana olevista indikaattoreista hankkeet pitivät tärkeimpänä koulutukseen sijoittumista hankkeessa päättämisen jälkeen. Sijoittumista omaehtoiseen koulutukseen tai oppisopimuskoulutukseen pidettiin tärkeimpinä tulosta mittaavina indikaattoreina. Koulutusten jälkeen seuraavaksi tärkeimmiksi tulosta mittaaviksi tekijöiksi nousi työllistymisen avoimille työmarkkinoille lyhytaikaisiin tai pidempiin työsuhteisiin. Vähemmän tärkeiksi tuloksellisuutta mittaaviksi indikaattoreiksi arvioitiin sijoittuminen palkkatukityösuhteeseen kuntaan, yrittäjäksi ryhtyminen tai valmentava koulutus. Työllistyminen palkkatukityösuhteeseen yrityssectorille oli tärkeämpi toiminnan tuloksellisuutta mittaava indikaattori kuin palkkatukityösuhde kuntaan. Yleisesti ottaen pääosa vastaajista arvioi sijoittumisseurannassa mukana olevien vaikuttavuuden indikaattorien mittaavan hanketoiminnan vaikuttavuutta hyvin tai erittäin hyvin. Tämä tulos kertoo myös siitä, että rahoittavalta hanketoiminnalta edellytetään mahdollisimman monen osallistujan työllistymistä avoimille työmarkkinoille tai koulutukseen sijoittumista. Näiden tavoitteiden on oltava rahoitettavien hankkeiden suunnitelmassa, ja siksi sijoittumisseurannan indikaattorien myös koetaan mittaavan toiminnan tuloksia. Eniten hajontaa vastauksissa tuli valmentavan koulutuksen ja avoimille työmarkkinoille työllistymisen kohdalla. Toisin sanoen osalle valmentavaan koulutukseen sijoittuminen toimi tuloksellisuutta mittaavana tekijänä, mutta osalle hankkeista se soveltui huonosti tai jopa erittäin huonosti. Pääosa vastaajista piti työllistymistä avoimille työmarkkinoille hyvin toiminnan tuloksellisuutta mittaavana indikaattorina, mutta osa vastaajista näki tämän indikaattorin toimivan huonosti toiminnan tuloksien mittaamisessa. (Kuvio 8.)

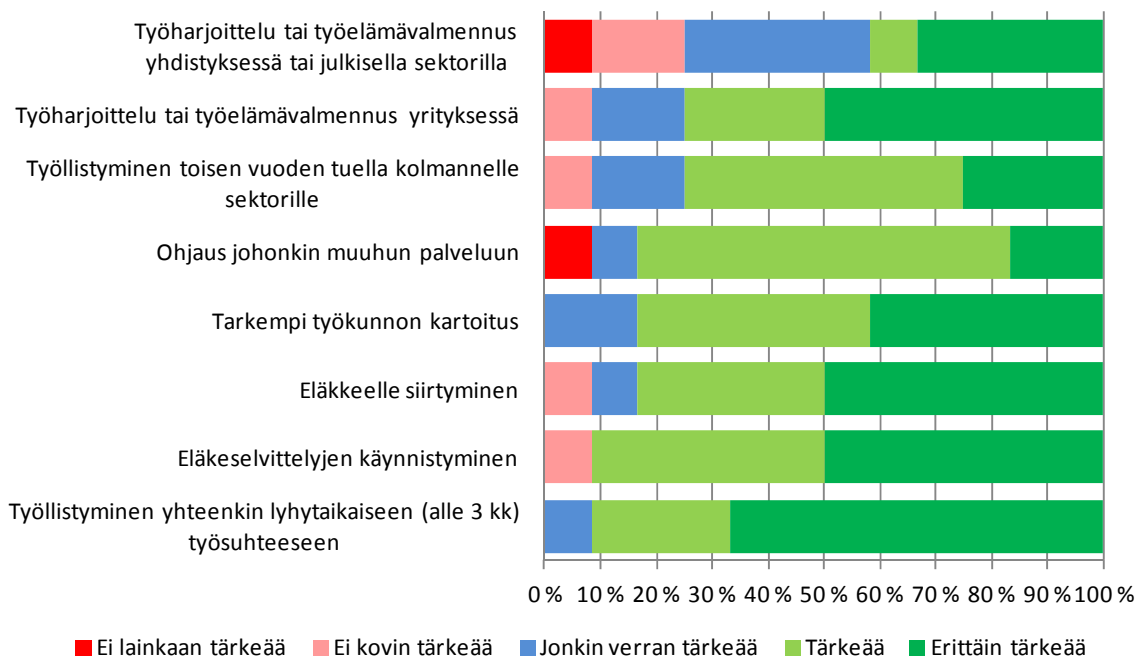
Oletettavasti vastaukset heijastavat ensinnäkin sitä, miten hyvin hankkeissa on onnistuttu rahoittajan asettamissa tulostavoitteissa. Toisin sanoen hankkeet ovat onnistuneet ohjaamaan osallistujia koulutukseen ja tämän myötä näitä indikaattoreita pidettiin tuloksia hyvin mittaavina, kun taas työllistyminen avoimille työmarkkinoille tai osallistujien yrittäjäksi ryhtyminen ovat vaikeammin saavutettavia tuloksia. Toiseksi tulokset saattavat kertoa myös hankkeisiin osallistujien ammatillisen osaamisen lisäämisen tarpeista. Vanhentunut koulutus tai ammatillisen osaamisen vajeet tarkoittavat sitä, että avoimille työmarkkinoille työllistymisen edellytyksenä on täydentää osaamista ja tästä syystä koulutukseen sijoittumista pidetään hyvänä toiminnan tuloksellisuutta mittaavana indikaattorina.

Kuvio 9. Työn tai koulutuksen keston liittyvien aikarajojen toimivuus

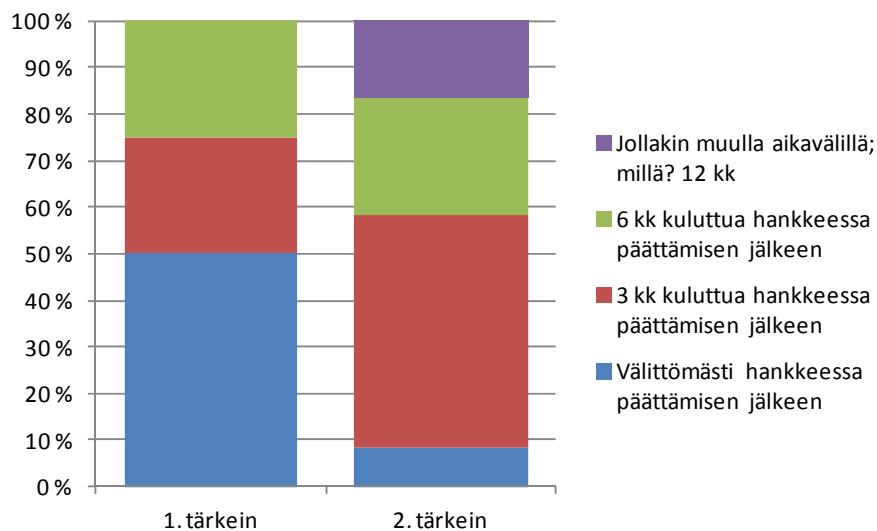
Sijoittumisseurannan työhön tai koulutukseen sijoittumista mittaavat indikaattorit sisältävät myös aikarajoja kuinka pitkä työsuhteen tai työsuhteiden yhteenlasketun keston sekä koulutuksen keston pituuden tulisi olla, jotta tulos huomioitaisiin vaikuttavuusprosenttia laskettaessa. ESR-hankkeiden seurannoissa näin tarkkoja kriteereitä tuloksellisuuden seuraamiseen ei ole eikä myöskään työllistymisen tai koulutuksen kestoon liittyviä kriteereitä. Tuloksissa huomio kiinnittyy kahteen seikkaan. Työllistymisessä kolmen kuukauden minimivaatimusta avointen työmarkkinoiden työsuhteen kestolle sekä kuuden kuukauden kestoja palkkatuetussa työsuhteessa kuntasektorilla pidettiin liian pitkinä. Osa vastaajista oli sitä mieltä, että koulutusten kestojen minimaikarajat voisivat olla pidempiäkin. Yleisesti ottaen vastaajat pitivät aikarajoja sopivina, mutta vastauksissa oli myös suurta hajontaa siinä, ovatko indikaattorien sisältämät työsuhteiden ja koulutusten kestot liian lyhyitä vai liian pitkiä. (Kuvio 9.)

Kyselyyn vastaajilla oli vapaa mahdollisuus kommentoida vaikuttavuutta mittaavia indikaattoreita ja aikarajojen toimivuutta sekä tehdä parannusehdotuksia. Avoimeen kysymykseen saatiin kahdeksan vastaajan kommentit. Useissa vastauksissa tuli esille se, että tuloksellisuuden mittaamisessa tulisi huomioida lyhyetkin työtilaisuudet (alle kolmen kuukauden, osa-aikaiset tuntityöt, henkilöstövuokrausyrityksen kautta työllistyminen) avoimilla työmarkkinoilla, koska ne monesti auttavat myöhemmin työllistymisessä pidemmäksi aikaa. Lisäksi tulostittareihin haluttaisiin työnhakijan todistettu aktivoituminen työnhakemisessa tai koulutukseen pyrkimisessä. Joissakin tapauksissa eläkeselvittelyt tai eläkejärjestelyt ovat ajankohdaisia vaihtoehtoja, joten vastaajien mukaan nekin voisivat mitata tulosta. Tuloksellisuuden mittaamisessa ammatillisen koulutuksen kohdalla toivottiin myös alle kolmen kuukauden koulutusten lukemista tavoiteltavaan tuloksellisuuteen. Perusteluna oli se, että nykyään ei välttämättä tarvita koko ammatillista tutkintoa, vaan hyvin kohdennettu osatutkintokin voi edesauttaa työllistymisessä. Avoimissa vastauksissa toivottiin myös työllistymisedellytysten ja arjenhallintataitojen vahvistumisen merkitystä hanketoiminnassa ja voimavarojen kasvun esiin saamisen tärkeyttä vaikuttavuuden mittaamisessa.

Kuvio 10. Muiden sijoittumisseurantaan kerättävien tietojen merkitys hankkeiden vaikuttavuuden kannalta

Sijoittumisseurantaan kerätään hankkeilta myös sellaisia tietoja, joita seurataan, mutta ei lasketa mukaan vaikuttavuuteen. Vastaajilta kysyttiin sitä, miten tärkeää olisi huomioida muut seurattavat indikaattorit vaikuttavuuden tasoa laskettaessa. Tärkeimmäksi hankkeiden vaikuttavuuden kannalta nähtiin työllistyminen yhteenkin lyhytaikaiseen työsuhteeseen. Tämän jälkeen tärkeimmiksi tulosindikaattoreiksi nähtiin eläkeselvittelyjen käynnistyminen ja eläkkeelle siirtyminen. Kaiken kaikkiaan vastaajista yli 70 % piti lähes kaikkia seurattavista indikaattoreita, joita tällä hetkellä ei ole laskettu mukaan vaikuttavuuteen, tärkeinä tai erittäin tärkeinä hankkeiden vaikuttavuuden kannalta. Vähiten painoarvoa vastaajat antoivat työharjoittelulle tai työelämävalmennukselle yhdistyksessä tai julkisella sektorilla. Puolet vastaajista sen sijaan piti erittäin tärkeänä tulosindikaattorina työelämävalmennusta tai työharjoittelua yrityksessä. Hanketoimijoiden näkemyksen mukaan osallistujan lyhytaikainenkin työsuhte tai valmennuksen kautta tapahtuva sijoittuminen yrityssectorille antavat lupauksia osallistujan työllistymisestä ja olisivat siksi tärkeitä hankkeen tuloksellisuuden osoittimia. Kyselyn tulokset osoittavat sen, että työkyvyn kartoitukset, eläkemahdollisuuksien selvittelyt, muihin palveluihin ohjaukset ja eläkkeelle siirtymät voivat olla tärkeitä ratkaisuja paitsi työnhakijalle niin myös hankkeiden tuloksellisuuden arvioinnin näkökulmasta. Kyselyn tulos kertoo myös siitä, että hankkeisiin ohjautuu osallistujia, joilla ei ole välittömiä mahdollisuuksia työllistyä avoimille työmarkkinoille. Hankkeiden näkökulmasta siirtymät työmarkkinoilta työvoiman ulkopuolelle ovat sellaisia tuloksia, joka tulisi huomioida tulosta mitattaessa. Kyselyyn vastaajilla oli mahdollisuus nimetä myös omia tulosindikaattoreita, joita ei sijoittumisseurannassa tällä hetkellä ole. Sijoittumisseurantalomakkeen ulkopuolelta nimettyjä indikaattoreita olivat: sijoittaminen toisen työn järjestäjän tehtäviin, elämänhallinnan koheneminen, ammatillinen kuntoutus sekä palkkatuetun työn ja koulutuksen yhdistäminen (TOPPIS-malli). Näitä vastaajat pitivät joko tärkeinä tai erittäin tärkeinä hankkeiden tulosta mittaavina tekijöinä, jotka tulisi huomioida vaikuttavuutta arvioitaessa. (Kuvio 10.)

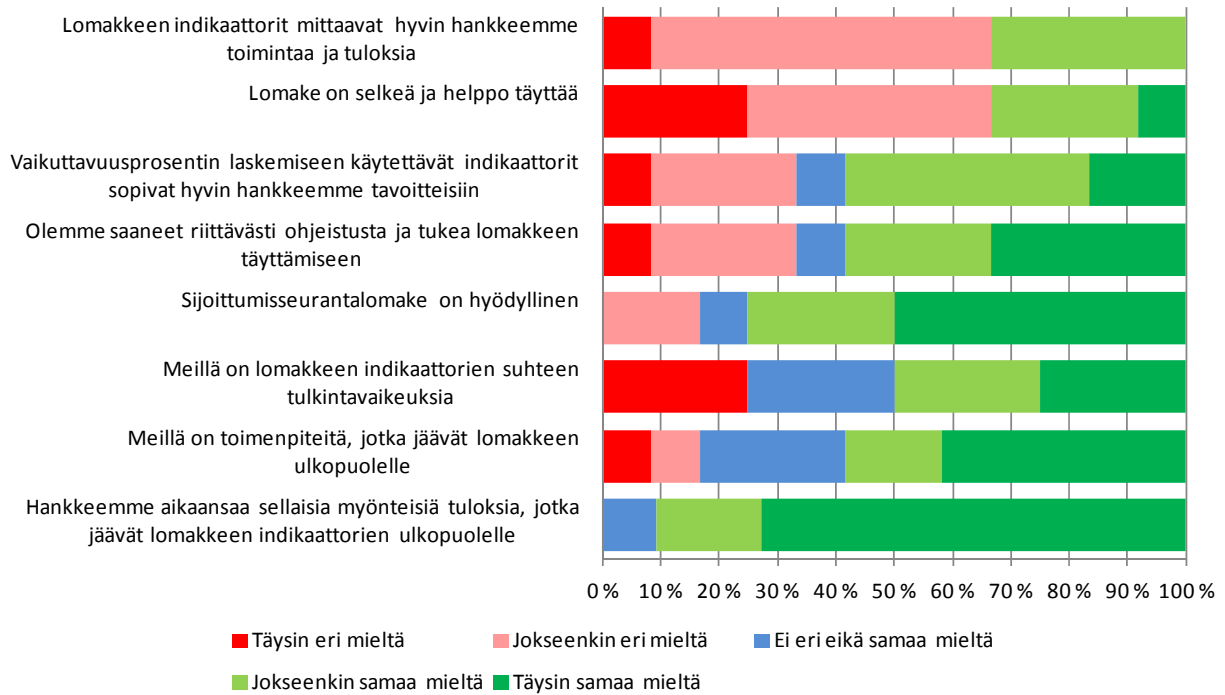

Kuvio 11. Sijoittumisseurannan kannalta tärkein ja toiseksi tärkein aikaväli

Kyselyssä selvitettiin hanketoimijoiden näkemyksiä siitä, millä aikavälillä asiakkaiden työmarkkinoille sijoittumisen seuranta tulisi tehdä. Sijoittumisseurannassa on erikseen kysytty osallistujien sijoittumista välittömästi asiakkuuden päättyessä hankkeessa sekä kolmen kuukauden kuluessa hankkeessa päättämistä. Hankkeet pääsääntöisesti keräävät nämä sijoittumistiedot asiakkailta, mutta joissakin tilanteissa, kun tietoa asiakkaan sijoittumisesta ei saada, niin sijoittumisseurannan tiedot tarkistetaan ELY-keskuksessa TE-hallinnon URA-

järjestelmästä. Puolet vastaajista piti tärkeimpänä seuranta-ajankohtana hetkeä, kun asiakkuus päättyy hankkeessa ja toiseksi tärkeimpänä tarkasteluajankohtana kolmea kuukautta asiakkuuden päättymisestä. Vastaajista neljäsoset kuitenkin arvioi tärkeimmäksi tuloksellisuuden tarkasteluajankohdaksi kolme kuukautta asiakkuuden päättymisestä hankkeessa ja neljäsoset piti tärkeimpänä sijoittumisseurannan ajankohtana puoli vuotta hankkeessa päättämisen jälkeen. (Kuvio 11.)

Kuvio 12. Sijoittumisseurantalomaketta koskevat väittämät

Sijoittumisseurantalomakkeesta esitettiin joukko väittämiä koskien lomakkeen selkeyttä, indikaattorien osuvuutta ja hyödyllisyyttä. Vaikka edellisten kysymysten vastauksista saattoi nähdä, että seurantaindikaattorit mittaavat melko hyvin hankkeille asetettuja tavoitteita ja vaikutuksia, niin väittämien perusteella nähdään, että hanketoimijoiden mielestä hankkeet saavat aikaan paljon sellaisia myönteisiä vaikutuksia, joita seurantaindikaattorit eivät tavoita. Seurantaindikaattorit eivät näin ollen mittaa kaikkea hankkeissa tai kolmannen sektorin organisaatioissa tehtävää työtä ja sen tuloksia. Vaikka seurantalomake ei tavoita kaikkia hankkeiden toimintoja ja aikaansaatuja tuloksia, niin valtaosa vastaajista koki lomakkeen kuitenkin hyödylliseksi. Puolella vastaajista oli lomakkeen indikaattorien suhteen tulkintavaikeuksia ja osa koki, ettei ollut saanut riittävästi ohjeistusta ja tukea lomakkeen täyttämiseen. Lähes 70 % vastaajista piti lomakkeen täyttämistä vaikeana. (Kuvio 12.)

Vastaajilla oli mahdollisuus esittää vapaasti kommentteja sijoittumisseurantalomakkeesta. Vastaajien kommentteissa tuotiin esille samoja näkökohtia kuin edellisissä kysymyksissä tuli jo esille. Sijoittumisseurannan yhtenä suurimpana puutteena nähtiin se, että tuloksien seurannassa ja arvioinnissa ei ole mukana toiminnan laadullisten vaikutusten mittareita. Hanketoiminnan tuella tapahtuva asiakkaan elämänhallinnan vahvistuminen, kuntoutuminen ja voimaantuminen jäävät todentamatta, vaikka hankkeiden kohderyhmien kohdalla nämä vaikutukset saattavat olla ensisijaisen tärkeitä ja työllistymistä mahdollistavia askeleita.

Vastauksissa kiinnitettiin huomiota myös siihen, että sijoittumisseurannasta jää ulkopuolelle ohjaustyöhön käytetty työpanos sekä aika, jonka asiakas on ollut hankkeen toiminnoissa

mukana. Sijoittumisseurantalomakkeeseen toivottiin mahdollisuutta ilmoittaa hankkeessa keskeyttäneitä, koska palvelun keskeyttäneen kohdalla ei voida olettaa päästävän asetettuihin työllisyystavoitteisiin ja tämä vaikuttaa hankkeen saavuttamaan tulokseen. Lisäksi sijoittumisseurannasta puuttuu työvoiman ulkopuolelle siirtymisen (sairausloma jne.) seuranta. Siirryessään sairauslomalle tai eläkkeelle henkilö ei välttämättä ole asiakkuuden päättyessä työtön työnhakija. Osallistujien seuranta kolme kuukautta hankkeessa päättämisen jälkeen koettiin myös ongelmallisena. Sijoittumisseurantalomakkeeseen toivottiin tulosten kommentointimahdollisuutta. Huomiota kiinnitettiin edelleen sijoittumistulosten kohdalla siihen, että lyhyetkin työmahdollisuudet tulisi ottaa huomioon vaikutusten mittaamisessa.

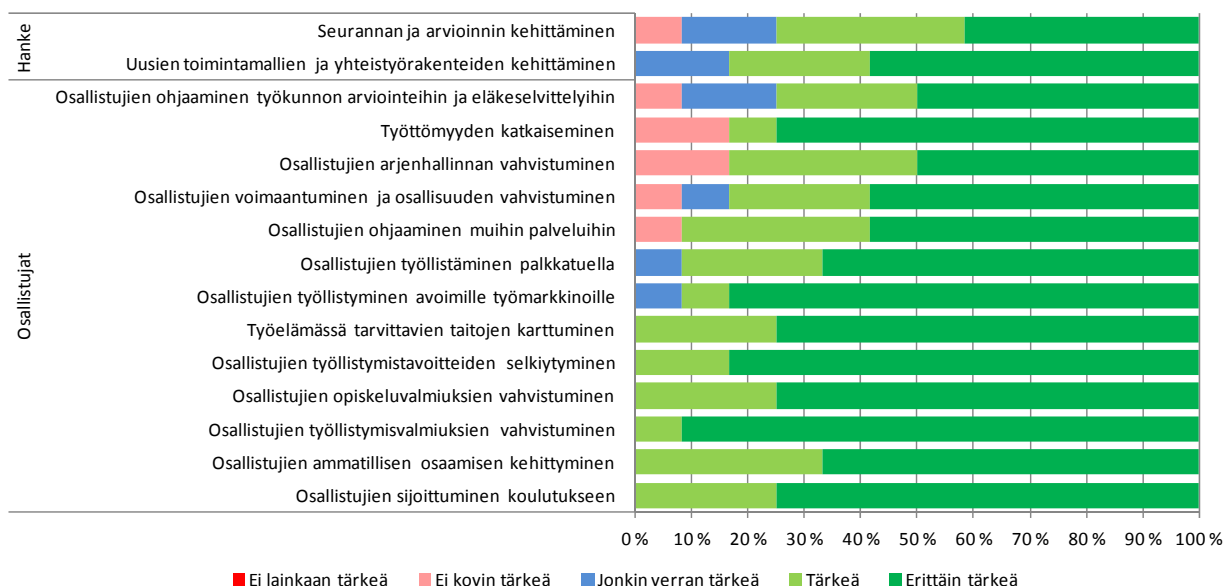
ESR-hankkeissa osallistujia koskevia tietoja kerätään EURA-järjestelmässä seurantaraportteihin. ESR-hankkeiden ja TYPO-hankkeiden sijoittumisseurannassa on useita eroja. EURA-seurantaan kerätään tietoa osallistujien työmarkkina-asemasta ennen hankkeeseen osallistumisesta ja erityisesti siitä, onko osallistuja vaikeassa työmarkkina-asemassa sekä tietoa osallistujien iästä, koulutuksesta ja sukupuolesta. Hankkeitten saavuttamia tuloksia voidaan näin suhteuttaa osallistujia koskeviin taustatietoihin. TYPO-hankkeiden sijoittumisseurantaan ei kerätä tietoa osallistujien taustoista, joten mahdollisuutta verrata hankkeiden saavuttamia tuloksia osallistujaryhmittäin työllisyyspoliittista avustusta saavien hankkeiden kohdalla. Tosin TYPO-hankkeiden osallistujaryhmät ovat homogeenisiä verrattuna ESR-rahoitteisten hankkeiden osallistujaryhmiin. EURA-seurannassa merkitään hankkeen keskeyttäneet erikseen hankkeessa päättäneistä, jolloin keskeyttäneet eivät tule mukaan tuloksellisuuden seurantaan. ESR-hankkeissa on kuitenkin ollut vaihtelevia käytäntöjä siitä, kenet katsotaan hankkeessa keskeyttäneiksi tai hankkeessa päättäneiksi. Tulosten arvioinnissa suurin ero TYPO-hankkeiden ja ESR-hankkeiden seurannassa on siinä, että TYPO-hankkeiden sijoittumisseurannassa on määritelty yksityiskohtaisesti esimerkiksi työllistymisen kestoa mittaavat aikarajat. Vastaavia aikakriteereitä ESR-hankkeiden seurannassa ei ole. EURA-järjestelmän seurannan sijoittumisen indikaattorit ovat työssä avoimilla työmarkkinoilla (ja heistä yrittäjinä), työssä muualla kuin avoimilla työmarkkinoilla, työttöminä (työttömistä pitkäaikaistyöttömiä), työelämän ulkopuolella (työelämän ulkopuolella olevista koulutuksessa tai opiskelemassa). EURA-järjestelmän yhdeksi ongelmaksi on koettu se, että tarkemmat ohjeet indikaattoreista ovat vähäiset ja hankkeet tulkitsevat niitä eri tavoin. Hankkeiden tulosten vertailu on tästä syystä vaikeaa.

4.4 Mitkä tulokset ovat tärkeitä hankkeiden tavoitteiden kannalta?

Yleisenä linjana on ollut, että TE-hallinnon kautta rahoitettavan toiminnan tulee ensisijaisesti tukea avoimille työmarkkinoille työllistymistä, mikä ohjaa rahoitettavien hankkeiden tavoitteenasettelua sekä seurantaindikaattorien asettamista. Laadulliset elämänhallinnan ja voimaantumisen vahvistamiseen liittyvät tavoitteet jäävät taustalle eikä niiden tavoitteiden saavuttamista pystytä todentamaan eikä niille anneta samanlaista painoarvoa kuin työllistymiselle tai koulutukseen sijoittumiselle. Tämä linjaus näkyy hyvin siinä, miten kyselyn vastaajat määrittivät hankkeensa tärkeimmät tavoitteet (avoimessa kysymyksessä). Kaikki vastaajat ilmoittivat hankkeensa keskeisimmäksi tavoitteeksi osallistujien työllistymisen avoimille työmarkkinoille tai koulutukseen sijoittumisen. Tavoitteet olivat määrällisiä ja monissa vastauksissa oli tuotu esille tavoitteena oleva sijoittumisprosentti (vaikuttavuusprosentti), joka oli 35–50 %. Vain muutamissa vastauksissa oli tuotu esille toimintamallien kehittämiseen tai tukipalvelujen tuottamiseen liittyvät tavoitteet.

Hankkeiden virallisessa tavoitteen asettelussa työllistyminen avoimille työmarkkinoille tai koulutukseen siirtyminen nousivat tärkeimmälle sijalle. Kuviosta 13 käy ilmi, että hanketoimijat kuitenkin pitävät hanketoiminnan tuloksellisuuden kannalta tärkeinä myös muita ulottuvuuksia. Osallistujia koskevien tulosten osalta tärkeimmäksi arvioitiin osallistujien sijoit-

tuminen koulutukseen sekä osallistujien ammatillisen osaamisen kehittyminen. Heti näiden tulosten jälkeen vastaajat nostivat toiseksi tärkeimmäksi ryhmäksi työllistymisen tai koulutukseen sijoittumisen valmiuksia vahvistavat tulokset sekä ylipäättään osallistujien työllistymistavoitteiden selkiytyminen. Toki osallistujien sijoittuminen avoimille työmarkkinoille nähtiin edelleen tärkeäksi tulokseksi.

Kuvio 13. Erilaisten tulosten merkitys hankkeiden tavoitteiden kannalta

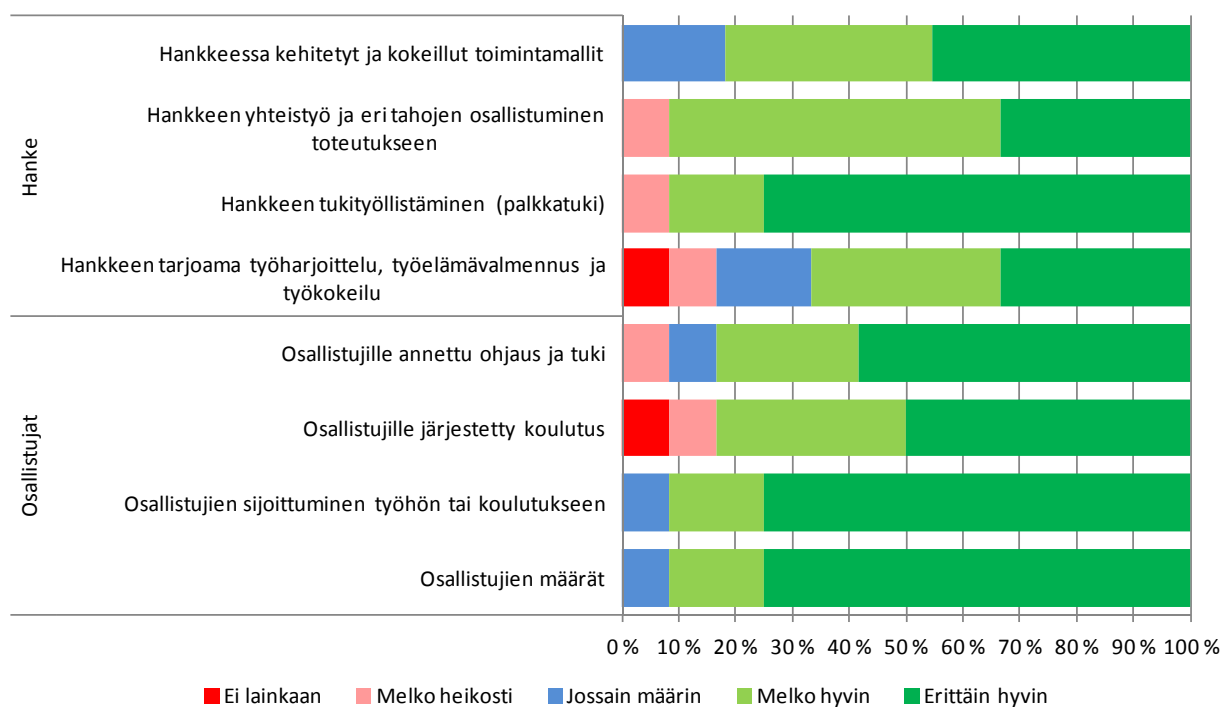
Puolet vastaajista piti osallistujien arjenhallinnan vahvistumista erittäin tärkeänä tuloksena, saman verran vastaajista arvioi osallistujien ohjaamisen työkyntöarvioiteihin ja eläkeselvittelyihin erittäin merkittävänä tuloksena. Yli 70 % näki työttömyyden katkaisemisen olevan jo sinänsä erittäin tärkeä tulos ja lähes 60 % piti osallistujien ohjaamista muihin palveluihin erittäin tärkeänä tuloksena hankkeen toiminnan kannalta. Tulokset kertovat siitä, että vaikka määrälliset osallistujia koskevat tulostavoitteet ja sijoittuminen avoimille työmarkkinoille on asetettu hanketoiminnan tavoitteiston kärkeen, niin taustalla on monessa tapauksessa enemmän tai vähemmän piilossa olevia laadullisia tavoitteita jotka ovat yhtä tärkeitä tai joissakin tapauksissa tärkeämpiä kuin hankkeiden vaikuttavuudessa huomioitavat tulostavoitteet. (Kuvio 13.)

4.5 Hankkeiden toiminnan ja tulosten raportointi

Hankkeet tekevät toiminnastaan määräajoin väliraportin ja hankkeen päättyessä loppuraportin rahoittajalle (liite 3). TYPO-hankkeiden raportointia voi verrata ESR-hankkeiden EURA-järjestelmään tehtävään raportointiin, joilla rahoittaja seuraa hankkeiden toimeenpanon edistymistä ja tavoitteiden saavuttamista. TYPO-hankkeiden raportoinnissa kuvataan hankkeen toimintaa ja tuloksia sekä edistymistä asetetuissa tavoitteissa. Raportissa ilmoitetaan avustuksella palkattujen vetäjien ja ohjaajien määrät ja heidän toimenkuvat. Lisäksi kuvataan hankkeen tarjoamat palvelukokonaisuudet ja palveluissa olleiden määrät. Hankkeen tulosten osalta raportissa annetaan selvitys osallistujien työllistymisestä avoimille työmarkkinoille, sijoittumisesta koulutukseen tai muuhun tilanteeseen. Raportissa hankkeet antavat selvityksen kohderyhmälle järjestetystä koulutuksesta, koulutusten sisällöistä, kestoista ja niihin osallistuneiden lukumääristä. Lisäksi hankkeet raportoivat muiden yhteistyötahojen hankkeen toteutuk-

seen ja arvioivat yhteistyön tuomaa hyötyä. Loppuraportissa hankkeet esittävät suunnitelman hankkeessa luotujen toimintatapojen hyödyntämisestä jatkossa ja tuovat esille toteutuksessa ilmenneitä ongelmia ja kehittämisehdotuksia.

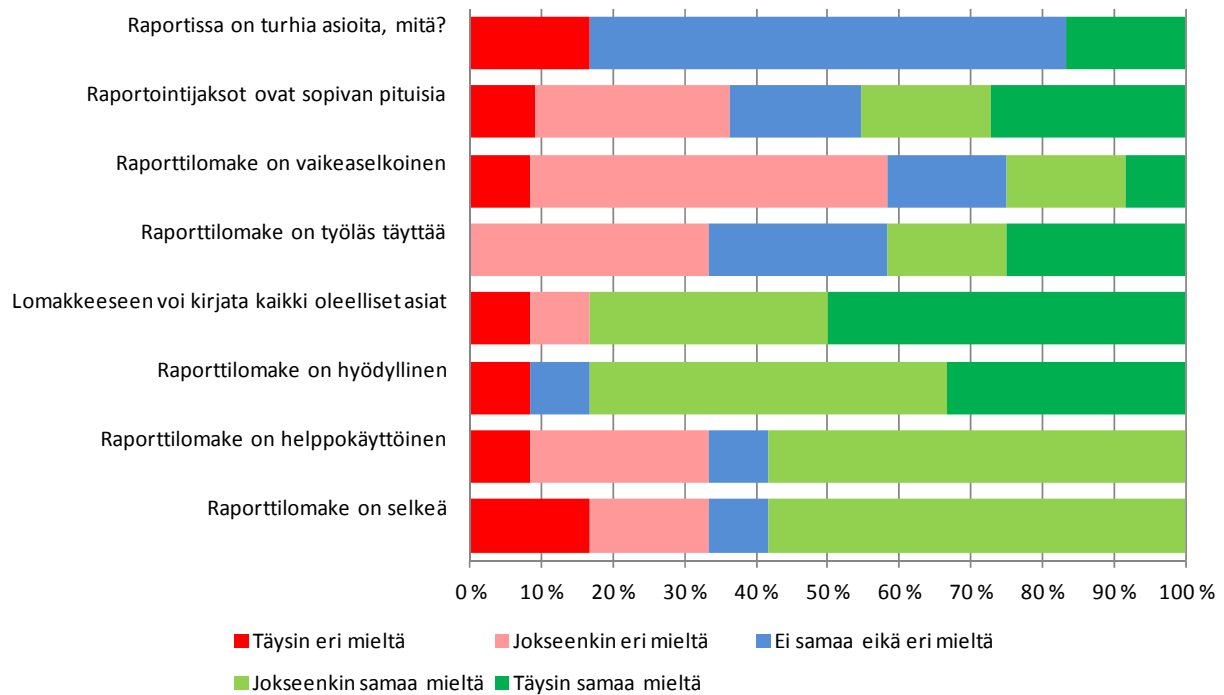
Hankkeille suunnatussa kyselyssä kysyttiin sitä, miten raportoinnissa kysytyt asiat kuvaavat vastaajien mielestä hankkeessa tehtävää työtä. Tärkeimpinä hankkeen työtä ja toimintaa kuvaavina asioina vastaajat pitivät hankkeen toimintojen osalta toimintamalliin ja yhteistyöhön liittyviä asioita. Osallistujia koskevien tietojen osalta tärkeimpinä pidettiin osallistujamääriä sekä osallistujien työmarkkinoille sijoittumisesta kertovia tietoja (kuvio 14). Tämän kysymyksen vastausten perusteella voisi arvioida, että kaikkia raportoitavia asioita pidettiin pääsääntöisesti tärkeinä. Vastaajilla oli kuitenkin mahdollisuus kommentoida avoimessa kysymyksessä raportointilomaketta ja tehdä parannusehdotuksia. Vastaajat kokivat, että raportoinnissa on päällekkäisyyksiä eri kysymysten osalta tai sijoittumis seurannan ja raportoinnin osalla. Lisäksi toivottiin erillistä osiota asiakkaalle annettavan ohjauksen ja tuen raportointiin niin, että se tulisi selkeämmin esille. Raportoinnin toivottiin muutoinkin mahdollistavan hankkeiden erityispiirteiden huomioimista ja esiin tuomista nykyistä paremmin.

Kuvio 14. Miten raportoitavat asiat kuvaavat hankkeessa tehtävää työtä

Raportoinnin sisältöä koskevan kysymyksen lisäksi vastaajille esitettiin joukko raportointilomaketta koskevia väittämiä (kuvio 15). Yhtäältä raportointilomaketta pidettiin hyödyllisenä ja nähtiin, että lomakkeeseen tulee kirjattua kaikki hankkeen toiminnan kannalta tärkeät asiat. Toisaalta raportointia pidettiin työläänä ja lomaketta vaikeaselkoisena. Avoimissa vastauksissa kommentoitiin muun muassa päällekkäisyyksiä niin, että samat asiat tulee raportoiduksi useampaan kertaan. Esimerkiksi lomakkeen alussa pyydetään arvioimaan hankkeen edistymistä asetetuissa tavoitteissa (kohta 2) ja lomakkeen loppupuolella pyydetään arviota hankkeen toteutumisesta ja tulevaisuuden tavoitteista (kohta 10). Raportointilomakkeesta nähtiin puuttuvan muun muassa laadullisten vaikutusten tai osallistujien aktiivisuuden kasvun arviointi. Lisäksi monet vastaajista toivoivat raportointijaksojen harventamista niin, että toiminnasta raportoitaisiin kaksi kertaa vuodessa puolivuositain. Eri raportointien yhdenaikaista-

mista esitettiin, esimerkiksi väliraportin ja jatkorahoitushakemukseen liittyvän raportoinnin yhdistämistä toivottiin.

Kuvio 15. Vastaajien mielipiteet raportointilomakkeesta esitettyihin väittämiin

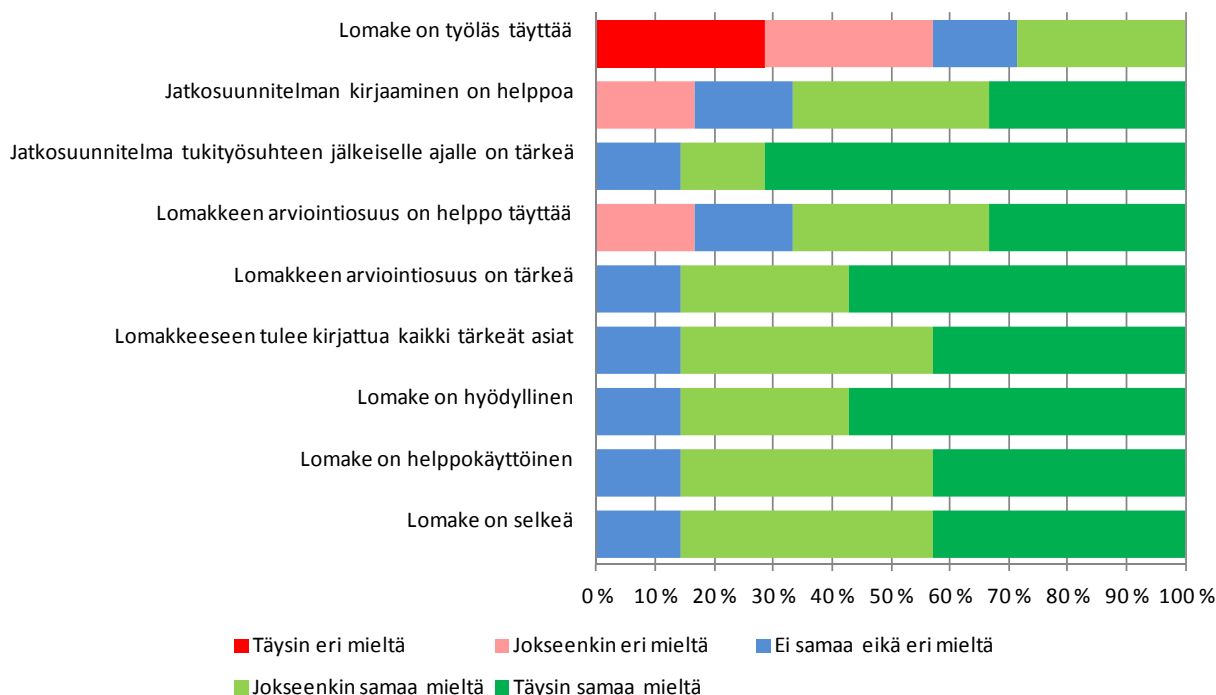
ESR-hankkeiden ja TYPO-hankkeiden raportoinnissa on yhtenäisiä piirteitä mutta myös tiettyjä eroavuuksia. ESR-rahoitteisilta hankkeilta odotetaan esimerkiksi julkisuuden ja tiedottamisen suhteen aktiivisuutta, mistä hankkeet joutuvat raportoimaan. ESR-maailmaan kuuluu myös odotus hanketoiminnan innovatiivisuudesta, hyvien käytäntöjen kehittämisestä sekä tasa-arvovaikutuksia. Näitä teemoja hanketoimijat joutuvat työstämään ja raportoimaan rahoittajille. Raportoinnin sisältöjen perusteella voi sanoa, että ESR-rahoitteisilta hanketoiminnalta edellytetään näkyvyyttä ja vahvaa kehittämisorientaatiota.

4.6 Osallistujien jatkosuunnitelmien kirjaaminen

Kolmannen sektorin työllistämistoimiin on yhä enemmän kytketty vaatimuksia osallistujien ohjaamiseen ja jatkopolkujen työstämiseen palkkatukityösuhteen jälkeen. Työllistettyjen jatkopolkujen suunnitelmallisuutta ja prosessin jatkuvuutta on haluttu jäntevöittää ottamalla käyttöön ELY-keskuksen lomake ”Jatkosuunnitelma työsuhteen päättymisen jälkeen” (liite 4). Hankkeen oma vastaava lomake on voinut korvata Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen lomakkeen, johon on kirjattu työllistetyn tehtävänimikkeen ja kuvauksen työtehtävien sisällöstä. Lisäksi lomakkeeseen on kirjattu työsuhteen aikana suoritettu koulutus, yritys- ja oppilaitosvierailut, työsuhteen aikana käytetyt viranomaistahojen palvelut sekä haetut työ- ja koulutuspaikat ja hakujen tulokset. Lomakkeeseen sisältyy arviointiosuus, jossa arvioidaan työjaksolle asetettujen tavoitteiden saavuttamista, asiakkaan mahdollisuuksista selviytyä ko. alan koulutuksesta/työstä, asiakkaan osaamiseen tai koulutukseen liittyvistä kehittämistarpeista sekä työssäolojakson aikana esiin nousseista vahvuuksista ja kiinnostuksen kohteista. Lisäksi lomakkeeseen kirjataan työ- tai koulutustavoite työssäolojakson päättyessä sekä tarkistetaan työnhakuasiakirjojen ajantasaisuus. Jatkosuunnitelman palkkatukityönantaja ja työllistetty

työntekijä laativat yhteistyössä, ja tieto välitetään TE-toimistoon ja työvoimanpalvelukeskukseen.

Kyselyyn vastanneista hankkeista viidellä oli käytössä ELY-keskuksen lomake, viidellä hankkeella vastaava oma lomake ja kaksi vastaaja ilmoitti, ettei käytössä ole kumpaakaan lomaketta. Niitä vastaajia, joilla oli käytössä ELY-keskuksen lomake, pyydettiin arvioimaan lomakkeen toimivuutta.

Kuvio 16. Vastaajien arviot jatkosuunnitelma työsuhteen päättymisen jälkeen -lomakkeen toimivuudesta

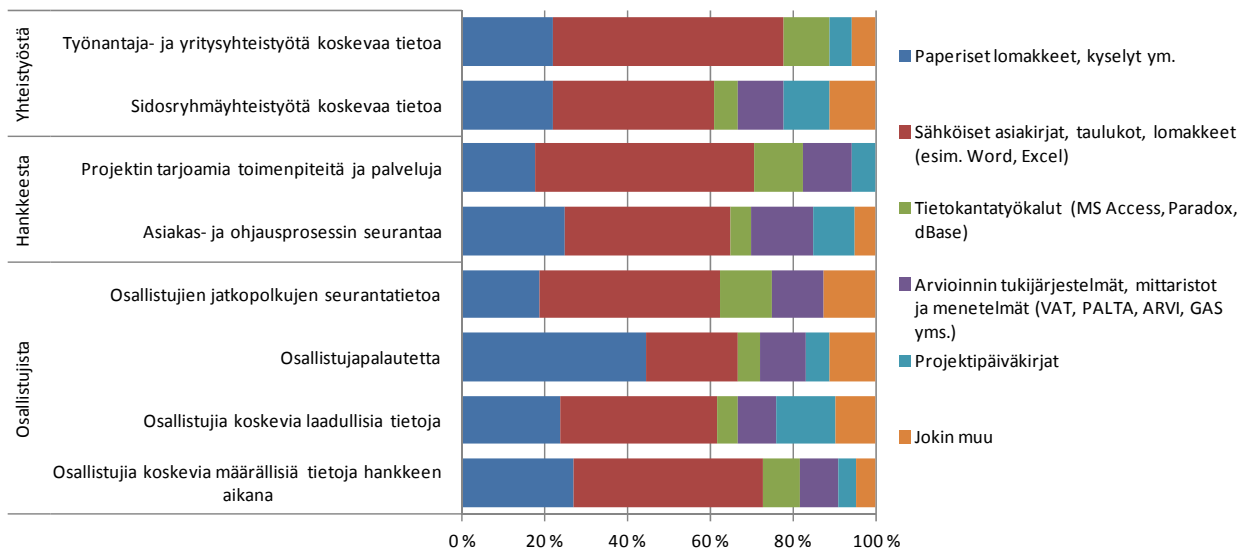
Vastaajat pitivät lomaketta varsin selkeänä, helppokäyttöisenä ja hyödyllisenä. Eniten vaikeuksia koettiin jatkosuunnitelmalomakkeen arviointiosuudessa sekä jatkosuunnitelman kirjaamisessa. Jatkosuunnitelmaa tukityösuhteen jälkeiselle ajalle pidettiin kuitenkin tärkeänä (kuvio 16). Hankkeiden arvioimista kolmesta lomakkeesta jatkosuunnitelma työsuhteen päättymisen jälkeen -lomaketta pidettiin selkeimpänä, helppokäyttöisimpänä ja tärkeimpänä. Se seikka, että lähes puolella hankkeista oli käytössä vastaava oma lomake, kertoo tarpeista kirjata ylös lomakkeessa kysytyjä sisältöjä ja tiedon välittämistä työllistyjä lähettäville TE-hallinnon tai TYP:n taholle.

Osallistujien jatkosuunnitelmat välitettiin TE-toimistoon kaikissa hankkeissa ja TYP:iin kymmenessä hankkeessa. Kahden hankkeen toiminta-alueella ei ollut TYP:iä. Puolet hankkeista välittää tiedon TE-toimistolle käyttäen yhtä tiedonvälitystapaa ja puolet kahta. Yhtä tapaa käyttävistä kaksi hanketta lähettää postitse TE-toimistoon osallistujien jatkosuunnitelmat, kahdessa hankkeessa osallistujat vievät itse jatkosuunnitelmansa TE-toimistoon, yksi hanke käyttää tiedonvälitykseen sähköpostia ja yksi hanke antaa lomakkeet yhteisessä palauteneuvottelussa. Kahta tapaa käytettäessä yleisintä oli lähettää jatkosuunnitelmat joko postitse, antaa ne yhteisessä palauteneuvottelussa tai hankehenkilöstö toimitti ne henkilökohtaisesti TE-toimistoon. Kyselyyn vastanneista neljä hanketta ilmoitti välittävänsä tietoa osallistujien jatkosuunnitelmista TE-toimiston kanssa käydyissä yhteisissä palauteneuvotteluissa. TE-toimiston ja TYP:in kanssa asioidessa käytettiin samanlaisia tiedotustapoja, ainoastaan kaksi

hanketta käytti TYP:in kanssa lisäksi henkilökohtaisempaa työtettä ja välitti asiakkaiden jatkosuunnitelmat asiakkaan, hankkeen ja TYP:in yhteisessä palautekeskustelussa. Lisäksi kaksi hanketta välitti tarvittaessa tietoa asiakkaiden jatkosuunnitelmista sosiaalitoimeen. Kyselyyn vastaajien kommentteista käy ilmi, että hankkeilla on omia räätälöityjä vastaavia lomakkeita tai asiakirjoja käytössään tai joillakin on käytössään TE-toimiston vastaava lomake.

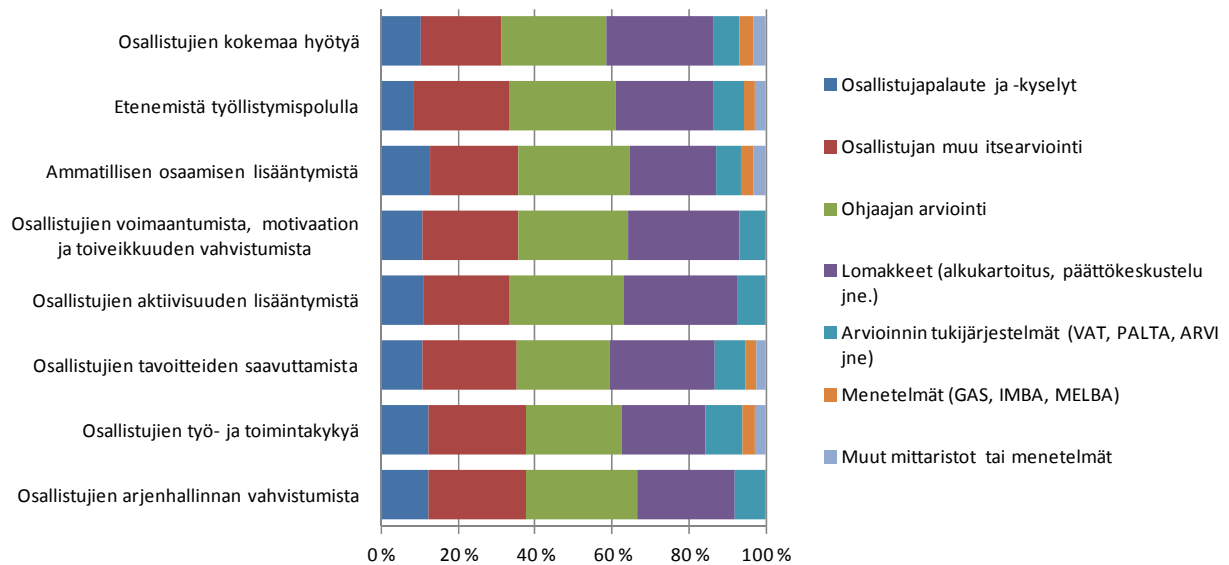
4.7 Hankkeiden seurannan ja arvioinnin välineet

Kyselyssä selvitettiin hankkeiden käyttämiä seurannan ja arvioinnin välineitä. Hanketoiminta ja hanketoiminnan rahoittajatahot sinällään edellyttävät seurantatiedon keräämistä ja siihen kehitetty edellä kuvattuja lomakkeita, mutta tämän kysymyksen tarkoituksena oli selvittää laajemmin hankkeiden tekemää seurantaa ja arviointia sekä siinä käytettyjä välineitä. Kaikkein tavallisin seurantatiedon keräämisen väline olivat sähköiset asiakirjat, taulukot ja lomakkeet sekä paperiset lomakkeet, kyselyt ym. vastaavat keinot (kuvio 17).

Kuvio 17. Seuranta- ja arviointitiedon keräämisessä käytettävät välineet

Kaikkein eniten paperisia lomakkeita käytettiin osallistujapalautteiden keräämiseen ja kaikki vastaajat yhtä lukuun ottamatta ilmoittivat, että hankkeessa kerätään osallistujapalautetta. Sähköisiä välineitä taas käytetään eniten seurattaessa työnantaja- ja yritys yhteistyötä, projektin tarjoamia toimenpiteitä ja palveluja, osallistujia koskevia määrällisiä tietoja sekä osallistujien jatkopolkua. Hankkeen toiminnoista ja osallistujista seurantatietoa kerättiin myös käyttäen arvioinnin tukijärjestelmiä (Vat, Palta, Arvi, GAS jne.), eniten näitä käytettiin asiakas- ja ohjausprosessin seurantaan. Osallistujia koskevien laadullisten tietojen seuraamiseen käytettiin jossain määrin myös projektipäiväkirjoja ja muita välineitä. Usein seuranta- ja arviointitiedon keräämisessä käytetään rinnakkain useita keinoja. ESR-projekteissa käytettävät seuranta- ja arviointivälineet olivat hyvin samanlaisia kuin TYPO-hankkeiden käyttämät välineet. Yleisimmin käytettiin erilaisia sähköisiä lomakkeita tai paperisia lomakkeita. Lisänä olivat tietokantaohjelmat, projektipäiväkirjat ja muut välineet (vrt. Jolkkonen, Kurvinen 2012, 26). ESR-hankkeissa käytettiin taustaorganisaatioiden tietokantaohjelmia, kehitettiin omia seurantavälineitä sekä hyödynnettiin esim. sosiaalityön alalla kehitettyjä välineitä.

Kuvio 18. Laadullisten vaikutusten arviointi ja siinä käytetyt välineet

TYPO-hankkeilta kysyttiin vielä yksityiskohtaisemmin laadullisten vaikutusten mittaamista ja siinä käytettyjä välineitä. Pääsääntöisesti laadullisten vaikutusten arviointi perustui sekä osallistujan itsearviointiin että ohjaajan arviointiin. Arvioinnissa käytettiin usein myös lomakkeita (alkukartoitus, päätöskeskustelu jne.). Laadullisia vaikutuksia arvioidaan myös osallistujapalautteiden tai -kyselyjen avulla sekä käyttäen hyväksi erilaisia menetelmiä, apuvälineitä ja mittaristoja. Näiden menetelmien käyttö on kuitenkin vielä vähäistä. Lisäksi hankkeilla oli käytössä esim. työkuoron kartoitusta, kuntotestejä ja testien palautteita sekä toimintasuunnitelmia. Kyselyyn vastaajilla oli mahdollisuus arvioida laadullisten vaikutusten mittaamisen merkitystä hankkeen kannalta. Osa vastaajista näki, että laadullisten asioiden mittaaminen on erittäin tärkeää, tärkeämpää kuin työmarkkinoille sijoittumisen mittaaminen. Osa vastaajista koki taas, että laadulliset vaikutukset eivät ole niin tärkeitä, vaan tärkeämpää on työllistymis- ja koulutustavoitteet. Nämä vastaukset kertovat siitä, että ns. välityömarkkinakentässä on erilaisia toimijoita ja palveluja, joilla on erilaisia ensisijaisia tavoitteita. Osalla ensisijaisena tavoitteena on osallistujien voimavarojen vahvistaminen ja työllistymisedellytysten rakentaminen, kun taas osalla toiminta tähtää osallistujien työmarkkinoille sijoittumisen tukemiseen suoraan tai koulutuksen kautta. Vastauksista käy ilmi myös se, että laadullisia vaikutuksia pyritään arvioimaan eri keinoin, yleensä sanallisessa muodossa keskustelujen pohjalta, käyttäen osallistujakyselyjä tai muulla omaan toimintaan kehitetyllä tavalla. Joissakin hankkeissa laadullisia vaikutuksia mittaavan mittariston käyttöönottoa ollaan harkitsemassa, mutta yhtenäistä keinoa, miten esim. osallistujan voimaantumista voitaisiin todentaa, ei ole käytössä. Kyselyyn vastaajista 10 toivoi, että hankkeilla olisi käytössä yhtenäinen laadullisten asiakasvaikutusten arviointiin tarkoitettu mittaristo. Ehdotettuja malleja olivat: yhteinen lomakkeisto, yhtenäinen Webropol-kysely asiakastyön päättyessä. Lisäksi ehdotettiin jonkun jo olemassa olevan mittariston tai mallin hyödyntämistä sekä sellaista välinettä, jolla pienetkin edistysaskeleet työllistymispolulla saataisiin todennettua. Puolet vastaajista halusi seurantaan ja arviointiin liittyvää tukea tai koulutusta. Esimerkkinä mainittiin tarve löytää hankekohtainen sopiva seuranta- tai arviointiväline. (Kuvio 18.)

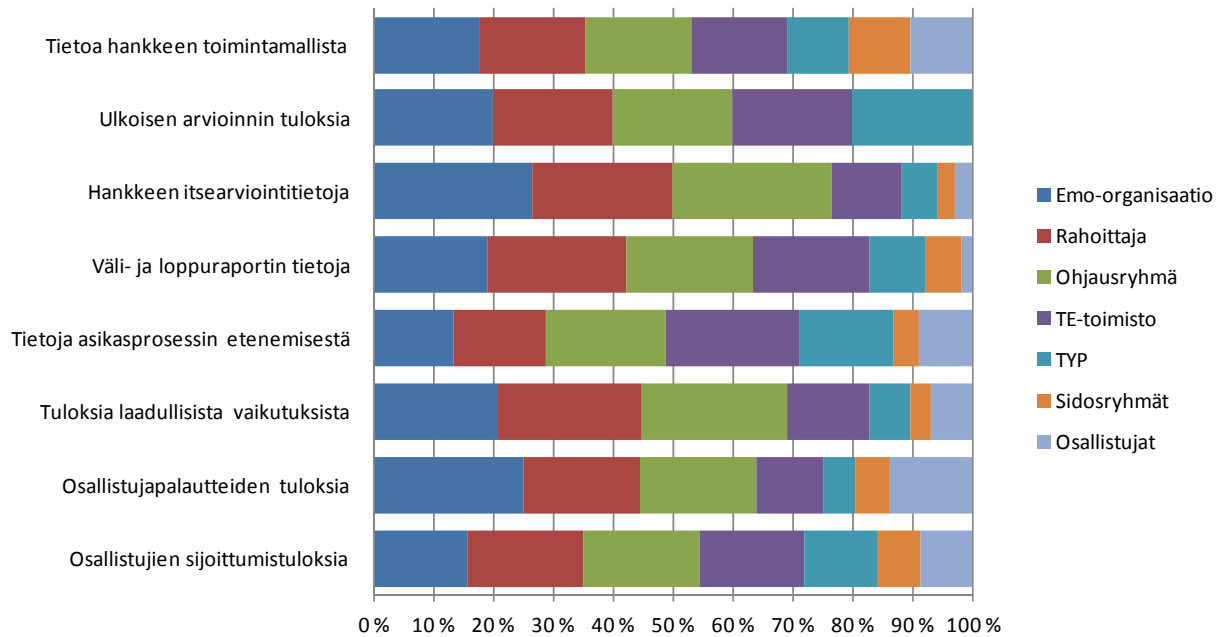
Monissa hankkeissa on tutustuttu erilaisiin asiakastyön apuvälineisiin, kuten VAT, ARVI, PALTA, GAS, MELBA, IMBA, sosiaalinen tilinpäätös tai tutkamalli (ks. <http://www.uef.fi/fi/tetu/arvioinnin-apuvälineet>). Neljässä hankkeessa on kouluttauduttu, kehitetty tai soveltuvin osin käytössä GAS (Goal Atteintment Scaling) -menetelmä, jota käy-

tään KELA:n kustantamassa kuntoutuksessa tavoitteiden laatimisen ja arvioinnin apuvälineenä. USA:ssa 1960-luvulla alun perin kuntoutukseen kehitettyä menetelmää on kokeiltu työllistymistä tukevissa toimissa. Toimijoita on koulutettu GAS-menetelmän käyttöön ja kokemuksia menetelmän soveltuvuudesta työllisyystoimien tavoitteen asettamisen ja arvioinnin apuvälineeksi tullaan arvioimaan myöhemmin. Kahden hankkeen taustaorganisaatioissa on otettu käyttöön VAT-järjestelmä (valmennuksen apujärjestelmä), jonka on kehittänyt Kajani-lainen Kumppaniksi ry helpottamaan valmennuksen/kuntoutuksen toteuttamista. Järjestelmään oleellisesti liittyy toimintakyvyn arviointiosio niin, että tuotettu tieto on WHO:n ICF-luokituksen mukaista. VAT-järjestelmä on ollut organisaatioissa vasta vähän aikaa toiminnassa. Kaksi hanketta ilmoitti käyttävänsä myös tutka-mallia. Erilaisia tutka-malleja on useampiakin, mutta hankkeilla on käytössä TE-toimiston tuottamiin ohjauspalveluihin kehitetty ja pilotointivaiheessa oleva työelämä-tutka, jota ovat kehittäneet Timo Spangar ja Anita Keskinen (2013) työ- ja elinkeinoministeriön toimeksiannosta. Kyseessä on TE-toimiston tuottamien ohjauspalvelujen arviointitutkimus. Työelämä-tutka on asiakkaan kokonaisvoimavaroja kartoittava kokonaisuus, johon on koottu työn tai koulutuksen löytämisen suhteen tärkeitä ilmansuuntia. Ideana on, että asiakas arvioit asioita omalta kohdaltaan ja antaa kullekin ulottuvuudelle arvion asteikolla 1-5. Asiakas voi käyttää tutkaa itsenäisesti tai yhdessä ohjaajan kanssa. Tutkan tarkoituksena on olla asiakastyön apuvälineenä, palveluarvioinnin ja keskustelun pohjana. Työelämä-tutkaa on esitelty ja kokeiltu TE-hallinnossa, mutta mallin käyttöä on haluttu laajentaa yhteistyötahojen käyttöön jo pilotointivaiheessa. TYPO-hankkeille tehdyn kyselyn perusteella näyttäisi, että tutka-mallin käyttö on jo jossain määrin laajentunut TE-hallinnon yhteistyötahoihin. Hankkeissa tai niiden taustaorganisaatioissa on kokeilut muitakin asiakastyön apuvälineitä kuten sosiaalista tilinpäätöstä tai IMBA:a ja MELBA:a työ- ja toimintakyvyn arvioinnissa. Lisäksi vastauksista voi päätellä, että hankkeissa on teemaan liittyvää kokeilu- ja kehittämistyötä suunnitteilla.

4.8 Seuranta- ja arviointitiedon välittäminen ja hyödyntäminen

Seuranta- ja arviointitietoa välitetään hankkeissa eniten ohjausryhmälle, rahoittajalle ja emorganisaatioille. Osallistujapalautteiden ja itsearvioinnin tuloksia käsitellään yleensä emorganisaation kanssa. Ohjausryhmälle ja rahoittajalle välitetään väli- ja loppuraporttien lisäksi tietoa toimintamallista sekä osallistujien sijoittumisesta. Ohjausryhmä käsittelee myös tietoja asiakasprosessien etenemisestä sekä hankkeen itsearvioinneista. TE-toimistoon ja TYP:iin välitetään erityisesti tietoja asiakasprosessien etenemisestä. Ainoastaan kolmannes vastaajista ilmoitti, että hankkeessa on ulkoista arviointia. Ulkoisen arvioinnin tietoja välitetään tasaisesti kaikille edellä mainituille tahoille. Kaikkein vähiten seuranta- ja arviointitietoja välitetään sidosryhmille ja osallistujille. Sidosryhmille kerrotaan useimmiten hankkeen toimintamallista ja osallistujien sijoittumistiedoista. (Kuvio 19.) ESR-hankkeille tehdyn kyselyn tulokset seuranta- ja arviointitietojen hyödyntämisestä olivat samansuuntaiset. TYPO-hankkeiden kohdalla pidetään tiiviimpää yhteyttä TE-toimistoihin ja välitetään enemmän tietoa toimintamallista ja seurannoista kuin ESR-hankkeissa, sillä TYPO-hankkeissa asiakkaat ohajutuvat hankkeisiin TE-toimiston tai TYP:in kautta useammin kuin ESR-hankkeissa.. ESR-hankkeissa taas käytetään enemmän ulkoista arviointia kuin TYPO-hankkeissa.

Kuvio 19. Seuranta- ja arviointitiedon välittäminen ja hyödyntäminen

4.9 Terveiset seuranta- ja arviointivälineiden kehittäjille

Kyselyyn vastaajilla oli mahdollisuus kommentoida vapaasti arviointiin ja seurantaan liittyviä asioita, esittää parannusehdotuksia tai lähettää terveisiä seuranta- ja arviointilomakkeiden kehittäjille. Vastauksissa tuli esille muun muassa seuraavia seikkoja:

- Tarvittaisiin yhteisiä laadullisia mittareita.
- Yhteisen seuranta- ja arviointilomakkeen tai -järjestelmän kehittäminen on haasteellista, koska hankkeet ovat erilaisia.
- Raportointijaksoja voisi pidentää.
- Osallistujapalautteiden kehittämistä tarvitaan.
- Projektikohtaisen seurantatiedon esille tuominen Ura-järjestelmän projektikohtaisten koodien avulla.
- Vaikuttavuuden (vaikuttavuusprosentin) arvioinnissa ei nykyisellään huomioida asiakkaan muutosprosessia.
- Sijoittumisseurannan jaksoa tulisi pidentää, koska prosessit pitkiä esimerkiksi koulutukseen hakeutumisessa.
- Seuranta- ja arviointitiedon hyödyntäminen ontuu asiakkaiden siirtymissä palveluista toiseen. Tehdään päällekkäistä työtä ja samoja asioita.
- Säännöllinen raportointi kolmen kuukauden välein on työläydestään huolimatta hyödyllinen itsearvioinnin ja hankkeen ohjauksen kannalta. Myös ohjausryhmä saa säännöllisesti tietoa hankkeen etenemisestä ja pystyy ottamaan ohjaavan roolin hankkeessa. Väliraportointi palvelee vuosiraportointia ja hankkeen loppuraportointia.
- Hankkeiden sijoittumisseurannoista ja raportoinneista toivotaan saatavan palautetietoa tai yhteenvetoja. Vertailutietoa oman hankkeen tuloksellisuudesta suhteessa muiden hankkeiden saavuttamiin tuloksiin.
- Joidenkin toimintamalleihin (esim. Toppis-malli) liittyvien laadullisten asioiden saaminen mukaan hankkeiden vaikuttavuuden mittaamiseen.
- Kansallisille TYPO-hankkeille tulisi luoda yhteinen valtakunnallinen seurantajärjestelmä EURA-seurannan tapaan. Pohjois-Karjala voisi toimia siinä pilottina.

5 Johtopäätöksiä ja suosituksia

Välityömarkkinoiden ja kolmannen sektorin toimintaan on kohdistettu suuria odotuksia työttömyysongelman ja erityisesti rakennetyöttömyyden hoitamiseen. Yhteiskunta on osoittanut kolmannen sektorin työllistämistoiminnan taloudellista tukea, mutta siihen on ajan myötä liitetty ehtoja henkilöstön ammattitaidosta ja palvelujen laadusta sekä toiminnan tuloksellisuudesta. Kolmannen sektorin toimijoiden kenttä on myös eriytynyt siten, että osa järjestöistä on erikoistunut työllistymisen aktiiviseen tukemiseen tai kehittänyt segmentoituja kuntoutus- ja työllistymispalveluita asiakasryhmittäin. Osa järjestöistä voi kuitenkin toimia jonkin muun toiminnan ylläpitäjänä ja palvelun tuottajana, mutta varsinaisen työllistäminen ei ole päätaivoitteena. (vrt. von Hertzen-Oosi ym. 2010). Kehityksen suuntana on ollut se, että kolmannen sektorin toimijat tarjoavat paitsi mielekkäitä työtehtäviä työnhakijoille, niin tuottavat myös työllistymistä tukevia palveluja, jolloin tuella työllistämiseen nivoutuu koulutusta, osaamisen kehittämistä, ohjausta ja kuntouttavia elementtejä.

Kolmannen sektorin rooli työllisyyden hoidossa on ollut kasvava ja toimintojen hajanaisuudesta huolimatta rooli ns. välityömarkkinoilla on hyvin moniulotteinen. Sektorilla tarjotaan työllistymistä edistäviä palveluja hyvin erilaisille asiakkaille. Kolmas sektori pystyy tarjoamaan pitkään työttömänä olleille mahdollisuuksia pitää yllä työ- ja toimintakykyään, työllistymisedellytysten vahvistumista, osaamisen kasvua sekä tukea avoimille työmarkkinoille tai koulutukseen siirtymistä. Kolmannen sektorin työtehtävät eivät edellytä niin suurta tehokkuutta ja katetta kuin avointen työmarkkinoiden työt ja työn ohessa on mahdollisuus saada tukea työllistymiseen. Toiminnan vaikuttavuutta arvioitaessa suuri kysymys on se, miten kolmannen sektorin toiminnan ja palvelujen erityisyys voidaan huomioida asetettaessa vaikuttavuustavoitteita ja niitä todentavia mittareita.

Työllisyyspoliittista avustusta saavilta hankkeilta odotetaan ennen kaikkea sitä, että asiakaille löytyy polkuja avoimille työmarkkinoille tai koulutukseen. TE-hallinto rahoittaa toimia, jotka tukevat työllistymistä, eikä se rahoita toimia, joilla vahvistetaan osallistujien voimaantumista ja hyvinvoinnin kasvua (vrt. Filatov 2013). Työvoimapolitiittisista toimenpiteistä palkkatuki on tarkoitettu väyläksi avointen työmarkkinoiden työhön. Tästä johtuen hankkeiden tulosseurannassa on korostunut työhön tai koulutukseen sijoittumisen seuranta. Hankkeiden osallistujaryhmäksi on kuitenkin määritelty yli 500 päivää työttömänä olleet, joten syrjäytymisen ehkäisy on toiminnassa myös tärkeällä sijalla. Työllisyys on osa hyvinvointia ja tässä mielessä voimaantuminen, osaaminen ja työllistyminen kytkeytyvät toisiinsa. Syrjäytymisen ehkäisyä, voimaantumista tai hyvinvoinnin kasvua ei arvioida eikä sen arviointiin ole ollut käytettävissä hyviä mittareita.

Hankkeille tehdyn kyselyn pohjalta nousee esille esimerkiksi se, kuinka hankkeissa tehtävää merkittävää työtä ja saavutettuja tuloksia voitaisiin todentaa nykyistä paremmin. Hankkeissa tehtävästä työstä näyttäisi nykyisellä seurantajärjestelmällä jäävän todentamatta esimerkiksi kehittämistyö koulutuksen ja työn yhdistelmistä (esim. Toppis-malli), ja ylipäänsä hankkeissa annettu koulutus ja ohjaus sekä asiakkaan siirtäminen muun työn järjestäjän tehtäviin. EURA-seurannassa hankkeessa annettavaa koulutusta ja ohjausta seurataan henkilötyöpäivien avulla, mutta oleellista on pohtia mikä koulutus tai millainen ohjaus kirjataan seurantaan. Ohjauksessa käytetään nykyään paljon myös sosiaalista mediaa tai sähköisiä välineitä, joten tarvitaan pohdintaa kriteereistä miten eri ohjausmuotoja kohdellaan seurannassa.

Monissa tutkimuksissa ja seurannoissa on tullut esille, että työvoimapolitiittisten toimenpiteiden tuloksellisuus varsinkin, kun sitä mitataan työllistymisinä, riippuu ennen kaikkea valitsevasta työllisyystilanteesta, työvoiman kysynnästä, toimenpiteiden hyvästä kohdentumisesta sekä toimenpiteeseen osallistuvista. Hankkeiden aikaansaamien tulosten peilaaminen olisi tärkeää suhteessa osallistujien taustatietoihin kuteen ikään, koulutukseen, työttömyyden kestoon tai työttömyyden kertymään ja sukupuoleen. Työllisyyspolitiittisella avustuksella ra-

hoitettuihin hankkeisiin osallistuu yli 500 päivää työttömänä olleita, mutta muiden osallistujien taustatekijöiden seuranta antaisi lisätietoa hankkeeseen osallistuvista asiakasryhmistä. Palveluista saadaan paras vaikuttavuus silloin, kun palvelun kysyntä ja tarjonta kohtaavat siten, että palveluihin ohjautuu palvelutarpeen suhteen ”oikeita” asiakkaita.

Hankkeet pitivät työhön ja koulutukseen sijoittumista erittäin tärkeänä tapana mitata tulosta, ja erityisesti koulutukseen sijoittuminen oli jopa työllistymistäkin tärkeämpi tulostavoite. Tästä huolimatta kyselystä voi tehdä sen havainnon, että osa hankkeiden aikaansaamasta tuloksesta jää todentamatta. Työmarkkinoille sijoittumisen seurannan rinnalle tulisi saada osallistujien työllistymisprosessin etenemistä tai voimaantumista todentavia laadullisia mittareita. Hankkeiden välillä on tavoitteiden ja osallistujaryhmien suhteen variaatiota niin, että mittarit voisi painottaa eri tavoin antamalla esimerkiksi painokertoimia työmarkkinoille ja koulutukseen sijoittumisen (määrällisten tulosten), tai laadullisten tulosten (voimaantuminen, elämänhallinta, edistyminen työllistymispolulla, työllistymisvalmiudet) tai jonkun muun ratkaisun (ohjautuminen muihin palveluihin, siirtymät työvoiman ulkopuolelle), tai osaamisen lisäämisen suhteen. Nykyisellään tuloksellisuuden mittaaminen painottuu yksipuolisesti sijoittumista ja työllistymistä todentaviin mittareihin. Hanketoiminta on hyvin moniulotteista ja osa toiminnoista edistää osaamista tai työllistymisvalmiuksia, jolloin työn tuloksia tulisi mitata eri painotuksin. Kyselyn tulosten perusteella olisikin tarpeellista kokeilla ja kehittää osallistujien voimaantumista tai osaamisen vahvistumista todentavia mittaritietoja.

Yhtenäisen seurantajärjestelmän rakentaminen valtakunnallisesti olisi mahdollista, mutta seurantajärjestelmän rakentaminen tulisi tapahtua koordinoituna toimintaa ohjaavan/rahoittavan tahon toimesta. Muutostilassa olevan toimintakentän vastuutaho tulisi selkeyttää ja saman tahon ottaa haltuun seurantajärjestelmän rakentaminen. Tällä hetkellä välityömarkkinat ovat toimijakentän, rahoituksen ja vastuun ja myös seurannan kehittämisen suhteen pirstaleiset. Yhtenäisen seurantajärjestelmän etuna olisi se, että saataisiin vertailukelpoista seurantatietoa kaikista hankkeista, mikä mahdollistaisi kokonaisvaltaisen arvioinnin ja kehittämisen. Oleellista indikaattorien rakentamisessa on ensiksi miettiä, millaisia tavoitteita toiminnalta halutaan ja sen jälkeen kehittää mittarit tulosten arvioimiseen. Indikaattorien eriyttäminen hanketyypeittäin avaa mahdollisuuksia tavoittaa erityyppisten hankkeiden tulosta moniulotteisesti. EURA-seurannassa paikallistetuista ongelmista kannattaa ottaa oppia ja miettiä mahdollisimman yksiselitteiset ohjeet tulosten vertailtavuuden ja luotettavuuden takia. Myös seurantatiedon hyödyntämiseen, koostamiseen, palautteeseen ja vertaisoppimiseen kannattaa kiinnittää huomiota.

Kyselyn tulosten pohjalta on saatu monia kehittämisideoita Pohjois-Karjalassa käytössä olevaan seurantaan, joista on keskusteltu yhdessä rahoittajatahon kanssa. Kehittämis ehdotuksia ovat esimerkiksi: seurannassa ei erotella kahta tarkasteluajankohtaa: välittömästi hankkeessa päättämisen jälkeen ja kolme kuukautta hankkeessa päättämisen jälkeen. Seurannassa eriytetään kohta ”keskeyttäneet” ja siirtymät työmarkkinoiden ulkopuolelle. Lisäksi on keskusteltu mahdollisuudesta nostaa tulosta mittaavaan osioon mukaan harjoittelu tai lyhyet työsuhteet (alle kolme kuukautta) avoimilla työmarkkinoilla tulosta mittaavaan osioon. Hankkeen aikaansaama ja mitattavaa tuotosta voisivat olla myös TOPPIS- tai muut koulutukset, osatutkinnot, työllistetyn siirtäminen toisen työntarjoajan tehtäviin jne. Muita kehittämissäjätoimia seurantalomakkeen muotoiluun ovat mm. osallistujien taustatietojen kerääminen (ikäryhmät, koulutusryhmät, sukupuoli), sekä ohjaus- ja koulutuspäivien kerääminen tuotoksiin. Hankkeille annettavien projektikoodien mukaan voitaisiin tehdä osallistujien myöhemmästä työmarkkinatilanteesta seurantoja URA-järjestelmästä ja vertailuja eri ryhmien kesken. Hankkeille voitaisiin kehittää myös yhteisiä osallistujapalautekyselyjä (esim. Webropol), joista saatavaa tietoa voitaisiin hyödyntää myös laadullisten vaikutusten arvioinnissa. Kunkin hankkeen projektikoodi olisi avain eri tietolähteistä saatavien seurantatietojen yhdistämiseen ESR-hankeseurannan tapaan.

6 Lähteet

- Aho, S. (2001) Miksi työvoimapolitiittisten toimien työllisyysvaikuttavuus on vaatimaton? Keskustelua arviointitulosten luotettavuudesta ja tulkinnasta sekä aktiivisen työvoimapolitiikan tavoitteista. Työvoimapolitiittinen aikakauskirja 3/2001, 45–56.
- Aho, S. & Kunttu S. (2001) Työvoimapolitiittisten toimien vaikuttavuuden tutkiminen rekisteriaineistojen avulla. Menetelmäkehittelyä ja 1994–1997 toteutettuja toimia koskevia tuloksia. Työpolitiittinen tutkimus Nro 233. Työministeriö Helsinki.
- Era, T. (toim.) (2011) Työtä, osaamista ja osallisuutta Keski-Suomessa. Raportti Keski-Suomen välityömarkkinoiden kehittämistyöstä 2008–2011. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 119. Juvens Print.
- Filatov, T. (2013) Selvitystyö välityömarkkinoiden mahdollisuuksista tukea vaikeasti työllistytävien työelämään osallistumista ja työmarkkinoille pääsyä. Selvityshenkilö Tarja Filatovin raportti työministeri Lauri Ihalaiselle 2013. TEM raportteja 7/2013.
- Harmainen, A. (2011) Välityömarkkinoiden kehittämisen haasteet. Teoksessa Era, T. (toim.) Työtä, osaamista ja osallisuutta Keski-Suomessa. Raportti Keski-Suomen välityömarkkinoiden kehittämistyöstä 2008–2011. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 119. Juvens Print 2011.
- von Herten-Oosi, N., Vaittinen, E., Ruoppala S., Virtanen, P. (2010) Kolmannen sektorin työ- ja elinkeinohallinnolle tuottamien palvelujen ja järjestettyjen työtilaisuuksien vaikutukset. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Työ ja yrittäjyys 13/2010.
- Hietala, K. (1997) Kolmas sektori potentiaalisenä työllistäjänä. Työministeriö, työpolitiittinen tutkimus Nro 176. Helsinki 1997.
- Jolkkonen, A., Koistinen, P., Kurvinen, A., Roivas, S. (1999) Local Initiatives as Means of Active Labour Market Policy. In Christiansen, J., Koistinen, P. & Kovalainen, A. (eds.) Working Europe. Reshaping European Employment Systems. Ashgate. Great Britain.
- Jolkkonen, A., Kurvinen, A. (2012) Itä-Suomen ESR-osarahoitteisten työllisyys Hankkeiden kokemuksia seurannasta ja arvioinnista. Tulokset työllistämisen -projektin selvitys 12.11.2012. <http://www.uef.fi/tetu/>
- Jolkkonen, A., Roivas, S. (2008) Välityömarkkinoiden laajuus ja kehittämistarve Pohjois-Karjalassa. Joensuun yliopisto, Karjalan tutkimuslaitoksen raportteja No 2/2008.
- Kokko, R-L. & Kotiranta, P-L (toim.) Työllisyys, terveys ja hyvinvointi. Paltamon työllistämismallin arviointitutkimus 2009–2013. I osaraportti 2.6.2010. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80395/2c110a57-ee8f-4eb3-a820-f4e2f760c82b.pdf?sequence=1>
- Maalaiskuntien liitto (1964) Työllisyysasiain käsikirja. Helsinki.
- Matthies, A-L. (1996) Hyvinvoinnin sekatalous ja suomalaiset välittävät organisaatiot. Teoksessa Matthies, A-L., Kotakari, U., Nylund, M. (toim.) Välittävät verkostot. Vastapaino 1996.
- Nio, I., Sardar, P. (2011) Työvoimapolitiittisilta toimenpiteiltä sijoittuminen vuonna 2009. TEM-analyysyjä 34/2011.
- Nio, I., Sardar, P. (2010) Työvoimapolitiittisilta toimenpiteiltä sijoittuminen vuonna 2008. TEM-analyysyjä 24/2010.
- Okkeri, J. (2011) OPAL-järjestelmän yleiskuvaus 2011. Työ- ja elinkeinoministeriö 19.4.2011.
- Pääkkönen, P. (2012) ARVI. Sähköinen koulutus palaute. TEM:n koulutusmateriaaleja (julkaisematon). Työ- ja elinkeinoministeriö.

- Rahkila-Rissanen, P. (1985) Työllisyyden edistäminen talouden ns. kolmannessa sektorissa. Työvoimapolitiittisia selvityksiä Nro 65. Työvoimaministeriö, Suunnitteluosasto. Helsinki.
- Rifkin, J. (1995) The end of work: the decline of the global labor force and the dawn of the post-market era. New York: Putnam.
- Roivas, S. (1995) Tiloja vai tekoja – tutkimus paikallisista aloitteesta työttömyysongelman lieventämiseksi. Työhallinnon julkaisu Nro 95. Työministeriö, Helsinki.
- Räisänen, H. & Schmid, G. (2008) Siirtymätyömarkkinat ja joustoturva Suomen työmarkkinoiden näkökulmasta. Työpoliittinen Aikakauskirja 3/2008, 5–29.
- Sihto, M., Tuomaala, M., Sardar, P. (2012) Työvoimapolitiittisilta toimenpiteiltä sijoittuminen vuonna 2010. TEM-analyysijä 42/2012.
- Schmid, G. (1998) Transitional Labour Markets: A New European Employment Strategy. Wissenschaftszentrum Berlin (WZB). Discussion paper FS I 98 206. [WWW-dokumentti]. <http://skylla.wz-berlin.de/pdf/1998/i98-206.pdf>
- Schmid, G., (2002) Towards a theory of transitional labour markets. Teoksessa Schmid, G. & Gazier, B., (2002) Dynamics of full Employment. Social integration through transitional labour markets. Edward Elgar. Cheltenham UK. 151-196.
- Schmid, G. (2006) Transitional Labour Markets: Concept, Good Practices, Research Perspectives. Esitelmä Suomen Akatemian tutkivassa työpajassa: Työ, hyvinvointi ja 2000-luvun haasteet. 18.1.2006. Helsinki.
- Schmid, G. (2007) Transitional Labour Markets and Flexicurity: Managing Social Risks over the Lifecourse. Paper presented to the workshop “Working towards Integrated Approaches in Active Labour Market and Social Policies and Services”. Helsinki 13–15. February 2008. STAKES.
- Schmid, G. & Gazier, B. (toim.) (2002) The dynamics of full employment – Social integration through transitional labour markets. Labour markets and employment policy. Edward Elgar. Cheltenham.
- Suikkanen, A. (2008) Selvitystyö välityömarkkinoista. Päivitetty 4.5.2009. http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=41254&name=DLFE-4806.pdf
- TEM (2011) Pitkäaikaistyöttömyyden hoitamisesta työvoimavarojen turvaamiseen. Rakennetyöttömyyttä koskevat kehittämislinjaukset. TEM raportteja 13/2011. Työllisyys- ja yrittäjyysosasto
- Weijola, V. (1985) kolmas sektori työn ja työllisyyden näkökulmasta. Työvoimapolitiittisia tutkimuksia Nro 52, 1985. Työvoimaministeriö, suunnitteluosasto, Helsinki.
- Väkeväinen, K. (1984) 50-vuotta työnvälitystä Pohjois-Karjalassa. Joensuun työvoimapiiri.

Muut lähteet:

Finlex 30.12.1997/1363

Finlex 30.12.2002/1345

Finlex 28.12.2012/1073

Kysely työllisyyspoliittista avustusta saaville hankkeille

Kokemukset sijoittumisseurantalomakkeesta

ELY-keskus on tehnyt sijoittumisseurantalomakkeen, jolla seurataan hankkeisiin osallistuvien toimenpiteisiin sijoittumista hankkeen aikana sekä työmarkkinoille sijoittumista hankkeessa päättämisen jälkeen.

1. Kuinka tärkeitä seuraavat toimenpiteet ovat hankkeellenne työllistämisen ja toiminnan kannalta? *

	Ei lainkaan tärkeä	Ei kovin tärkeä	Jonkin verran tärkeä	Tärkeä	Erittäin tärkeä
Korkein korotettu palkkatuki	jn	jn	jn	jn	jn
Toisen vuoden tuki	jn	jn	jn	jn	jn
Perustuki	jn	jn	jn	jn	jn
Vajaakuntoisen tuki	jn	jn	jn	jn	jn
Työelämävalmennus	jn	jn	jn	jn	jn
Työharjoittelu	jn	jn	jn	jn	jn
Työkokeilu	jn	jn	jn	jn	jn
Muu, mikä? <input type="text"/>	jn	jn	jn	jn	jn

2. Puuttuuko yllä olevalta listalta toimenpiteitä, joita hankkeessanne käytetään? Mitkä toimenpiteet?

3. Onko listalla toimenpiteitä, jotka ovat teidän hankkeenne kannalta turhia? Mitkä toimenpiteet?

4. Sijoittumisseurantaan kerätään tietoja hankkeessa päättäneiden asiakkaiden sijoittumisesta. Miten hyvin seuraavat indikaattorit mielestäsi mittaavat hankkeenne vaikuttavuutta? *

	Erittäin huonosti	Huonosti	Ei huonosti eikä hyvin	Hyvin	Erittäin hyvin
Työllistyminen vähintään 3 kk kestäväan koko- tai osa-aikaiseen työsuhteeseen avoimille työmarkkinoille	jn	jn	jn	jn	jn
Työllistyminen vähintään 3 kk kestäväan palkkatukityösuhteeseen yrityssectorilla	jn	jn	jn	jn	jn
Työllistyminen vähintään 6 kk kestäväan koulutusta vastaavaan palkkatukityösuhteeseen kuntaan toisen vuoden tuella	jn	jn	jn	jn	jn

Työllistyminen 3 kk aikana useampiin lyhytaikaisiin työsuhteisiin yhden tai useamman työnantajan palveluksessa avoimilla työmarkkinoilla	jn	jn	jn	jn	jn
Oppisopimuskoulutukseen sijoittuminen (kesto vähintään 3kk)	jn	jn	jn	jn	jn
Valmentavaan koulutuksen siirtyminen (kesto vähintään 3 kk)	jn	jn	jn	jn	jn
Sijoittuminen omaehtoiseen koulutukseen (kesto vähintään 3 kk)	jn	jn	jn	jn	jn
Yrittäjyys, osuuskuntayrittäjyys tai muu itsensä työllistäminen	jn	jn	jn	jn	jn
Sijoittuminen työhön tai koulutukseen, joiden yhteenlaskettu kesto on vähintään 3 kk	jn	jn	jn	jn	jn

5. Miten toimivina pidät edellisten indikaattoreiden työn tai koulutukseen keston liittyviä aikarajoja? *

	Liian lyhyt	Sopiva	Liian pitkä
Työsuhde avoimilla työmarkkinoilla, kesto vähintään 3 kk	jn	jn	jn
Palkkatukityösuhde yksityisellä sektorilla, kesto vähintään 3 kk	jn	jn	jn
Palkkatukityösuhde (2. vuoden tuki) kunnassa, kesto vähintään 6 kk	jn	jn	jn
Oppisopimuskoulutus, kesto vähintään 3 kk	jn	jn	jn
Valmentava koulutus, kesto vähintään 3 kk	jn	jn	jn
Ammatillinen koulutus, kesto vähintään 3 kk	jn	jn	jn
Omaehtoinen koulutus, kesto vähintään 3 kk	jn	jn	jn

6. Voit kommentoida vaikuttavuutta mittaavia indikaattoreita ja aikarajojen toimivuutta tai tehdä parannusehdotuksia!

7. Sijoittumis seurantaan kerätään sellaisia tietoja, joita ei lasketa mukaan vaikuttavuusprosenttiin. Miten tärkeää olisi huomioida seuraavat indikaattorit vaikuttavuusprosenttia laskettaessa? *

	Ei lainkaan tärkeää	Ei kovin tärkeää	Jonkin verran tärkeää	Tärkeää	Erittäin tärkeää
Työllistyminen toisen vuoden tuella kolmannelle sektorille	jn	jn	jn	jn	jn
Työllistyminen yhteenkin lyhytaikaiseen (alle 3 kk) työsuhteeseen	jn	jn	jn	jn	jn
Työharjoittelu tai työelämävalmennus yrityksessä	jn	jn	jn	jn	jn
Työharjoittelu tai työelämävalmennus yhdistyksessä tai julkisella sektorilla	jn	jn	jn	jn	jn
Eläkeselvittelyjen käynnistyminen	jn	jn	jn	jn	jn
Eläkkeelle siirtyminen	jn	jn	jn	jn	jn
Tarkempi työkunnon kartoitus	jn	jn	jn	jn	jn
Ohjaus johonkin muuhun palveluun	jn	jn	jn	jn	jn
Muu, mikä? <input style="width: 150px;" type="text"/>	jn	jn	jn	jn	jn

8. Millä aikavälillä asiakkaiden työmarkkinoille sijoittumisen seuranta tulisi tehdä? Valitse seuraavista

vaihtoehtoista 1. tärkein ja 2. tärkein vaihtoehto. *

	1. tärkein	2. tärkein
Välittömästi hankkeessa päättämisen jälkeen	j:n	j:n
3 kk kuluttua hankkeessa päättämisen jälkeen	j:n	j:n
6 kk kuluttua hankkeessa päättämisen jälkeen	j:n	j:n
Jollakin muulla aikavälillä; millä?	j:n	j:n

9. Mitä mieltä olet seuraavista sijoittumisseurantalomaketta koskevista väittämistä? *

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei eri eikä samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Lomake on selkeä ja helppo täyttää	j:n	j:n	j:n	j:n	j:n
Olemme saaneet riittävästi ohjeistusta ja tukea lomakkeen täyttämiseen	j:n	j:n	j:n	j:n	j:n
Meillä on lomakkeen indikaattorien suhteen tulkintavaikeuksia	j:n	j:n	j:n	j:n	j:n
Sijoittumisseurantalomake on hyödyllinen	j:n	j:n	j:n	j:n	j:n
Lomakkeen indikaattorit mittaavat hyvin hankkeemme toimintaa ja tuloksia	j:n	j:n	j:n	j:n	j:n
Meillä on toimenpiteitä, jotka jäävät lomakkeen ulkopuolelle	j:n	j:n	j:n	j:n	j:n
Hankkeemme aikaansaa sellaisia myönteisiä tuloksia, jotka jäävät lomakkeen indikaattorien ulkopuolelle	j:n	j:n	j:n	j:n	j:n
Vaikuttavuusprosentin laskemiseen käytettävät indikaattorit sopivat hyvin hankkeemme tavoitteisiin	j:n	j:n	j:n	j:n	j:n

10. Voit esittää kommentteja sijoittumisseurantalomakkeesta!

Kokemukset raportointi- ja jatkosuunnitelmalomakkeista

Tässä osion kysymykset koskevat ELY-keskuksen seurantalomakkeita: "Raportti työllisyyspoliittisesta avustuksesta" ja "Jatkosuunnitelma työsuhteen päättymisen jälkeen".

11. Mitä mieltä olet työllisyyspoliittista avustusta saaville hankkeille tarkoitetusta raporttilomakkeesta? *

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Raporttilomake on selkeä	j:n	j:n	j:n	j:n	j:n
Raporttilomake on helppokäyttöinen	j:n	j:n	j:n	j:n	j:n
Raporttilomake on hyödyllinen	j:n	j:n	j:n	j:n	j:n
Lomakkeeseen voi kirjata kaikki oleelliset asiat	j:n	j:n	j:n	j:n	j:n
Raporttilomake on työläs täyttää	j:n	j:n	j:n	j:n	j:n
Raporttilomake on vaikeaselkoinen	j:n	j:n	j:n	j:n	j:n

Raportointijaksot ovat sopivan pituisia	<input type="text"/>	jn	jn	jn	jn	jn
Raportissa on turhia asioita, mitä?	<input type="text"/>	jn	jn	jn	jn	jn
Raportista puuttuu tärkeitä asioita, mitä?	<input type="text"/>	jn	jn	jn	jn	jn

12. Miten seuraavat raportoitavat asiat kuvaavat/mittaavat hankkeessanne tehtävää työtä? *

	Ei lainkaan	Melko heikosti	Jossain määrin	Melko hyvin	Erittäin hyvin
Hankkeen tarjoama työharjoittelu, työelämävalmennus ja työkokeilu	jn	jn	jn	jn	jn
Hankkeen tukityöllistäminen (palkkatuki)	jn	jn	jn	jn	jn
Osallistujien määrät	jn	jn	jn	jn	jn
Osallistujien sijoittuminen työhön tai koulutukseen	jn	jn	jn	jn	jn
Osallistujille järjestetty koulutus	jn	jn	jn	jn	jn
Osallistujille annettu ohjaus ja tuki	jn	jn	jn	jn	jn
Hankkeen yhteistyö ja eri tahojen osallistuminen toteutukseen	jn	jn	jn	jn	jn
Hankkeessa kehitetyt ja kokeillut toimintamallit	jn	jn	jn	jn	jn
Muu, mikä? <input type="text"/>	jn	jn	jn	jn	jn

13. Voit esittää kommentteja ja parannusehdotuksia raportointiin!

14. Onko hankkeellanne käytössä ELY-keskuksen lomake "Jatkosuunnitelma työsuhteen päättymisen jälkeen" tai vastaava oma lomake? *

- Käytämme ELY-keskuksen lomaketta
- Käytämme vastaavaa omaa lomaketta
- Emme käytä kumpaakaan lomaketta

15. Jos hankkeellanne on käytössä ELY-keskuksen lomake, niin arvioi lomakkeen toimivuutta?

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Lomake on selkeä	jn	jn	jn	jn	jn
Lomake on helppokäyttöinen	jn	jn	jn	jn	jn
Lomake on hyödyllinen	jn	jn	jn	jn	jn
Lomakkeeseen tulee kirjattua kaikki tärkeät asiat	jn	jn	jn	jn	jn
Lomakkeen arviointiosuus on tärkeä	jn	jn	jn	jn	jn
Lomakkeen arviointiosuus on helppo täyttää	jn	jn	jn	jn	jn
Jatkosuunnitelma tukityösuhteen jälkeiselle ajalle on tärkeä	jn	jn	jn	jn	jn
Jatkosuunnitelman kirjaaminen on helppoa	jn	jn	jn	jn	jn

Lomake on työläs täyttää		j'n	j'n	j'n	j'n	j'n
Lomakkeessa on turhia asioita, mitä?	<input type="text"/>	j'n	j'n	j'n	j'n	j'n
Lomakkeesta puuttuu asioita, mitä?	<input type="text"/>	j'n	j'n	j'n	j'n	j'n

16. Mille tahoille ja miten tietoa työllistettyjen jatkosuunnitelmista välitetään (joko omalla lomakkeella tai ELY-keskuksen lomakkeella)? Voit merkitä jokaisessa kohdassa kaikki ne keinot, joilla jatkosuunnitelmalomake välitetään eri tahoille. *

	Postitse	Sähköpostilla	Asiakas vie itse	Yhteisessä palauteneuvottelussa	Hankehenkilökunta vie henkilökohtaisesti	Jokin muu tapa	Ei välitetä
TE-toimistolle	€	€	€	€	€	€	€
Työvoimanpalvelukeskukselle	€	€	€	€	€	€	€
Muulle taholle, <input type="text"/>	€	€	€	€	€	€	€

17. Kommentteja ja parannusehdotuksia jatkosuunnitelma -lomakkeeseen!

Hankkeen oma seuranta ja arviointi

18. Mitä seuranta- ja arviointitietoa hankkeessanne kerätään ja mitä välineitä siinä käytetään? *

Voit merkitä jokaisen arvioitavan asian kohdalla kaikki ne välineet, joita käytetään.

	Paperiset lomakkeet, kyselyt ym.	Sähköiset asiakirjat, taulukot, lomakkeet (esim. Word, Excel)	Tietokantatyökalut (MS Access, Paradox, dBase)	Arvioinnin tukijärjestelmät, mittaristot ja menetelmät (VAT, PALTA, ARVI, GAS yms.)	Projektipäiväkirjat	Jokin muu	Ei kerätä
Osallistujia koskevia määrällisiä tietoja hankkeen aikana	€	€	€	€	€	€	€
Osallistujia koskevia laadullisia tietoja	€	€	€	€	€	€	€
Osallistujapalautetta	€	€	€	€	€	€	€
Asiakas- ja ohjausprosessin seuranta	€	€	€	€	€	€	€
Projektin tarjoamia toimenpiteitä ja palveluja palveluja	€	€	€	€	€	€	€
Sidosryhmäyhteistyötä koskevaa tietoa	€	€	€	€	€	€	€
Työnantaja- ja yritys yhteistyötä koskevaa tietoa	€	€	€	€	€	€	€
Osallistujien jatkopolkujen seurantatietoa	€	€	€	€	€	€	€

Muuta seuranta-
tai
arviointitietoa,
mitä?

€ € € € € € € €

19. Mitä laadullisia vaikutuksia hankkeessanne mitataan ja mitä keinoja siinä käytetään? *

Voit merkitä jokaiseen arvioitavan asian kohdalla kaikki ne välineet, jotka ovat käytössä.

	Osallistujapalaute ja -kyselyt	Osallistujan muu itsearviointi	Ohjaajan arviointi	Lomakkeet (alkukartoitus, päättökeskustelu jne.)	Arvioinnin tukijärjestelmät (VAT, PALTA, ARVI jne)	Menetelmät (GAS, IMBA, MELBA)	Muut mittaristot tai menetelmät mitata	Ei
Osallistujien arjenhallinnan vahvistumista	€	€	€	€	€	€	€	€
Osallistujien työ- ja toimintakykyä	€	€	€	€	€	€	€	€
Osallistujien tavoitteiden saavuttamista	€	€	€	€	€	€	€	€
Osallistujien aktiivisuuden lisääntymistä	€	€	€	€	€	€	€	€
Osallistujien voimaantumista, motivaation ja toiveikkuuden vahvistumista	€	€	€	€	€	€	€	€
Ammatillisen osaamisen lisääntymistä	€	€	€	€	€	€	€	€
Etenemistä työllistymispolulla	€	€	€	€	€	€	€	€
Osallistujien kokemaa hyötyä	€	€	€	€	€	€	€	€
Muuta, mitä?	€	€	€	€	€	€	€	€

20. Mikä merkitys laadullisten vaikutusten mittaamisella on hankkeenne kannalta? Onko teillä käytössä laadullisten vaikutusten todentamiseen kehitettyjä välineitä tai mittaristoja? Mitä välineitä tai mittaristoja?

21. Käytetäänkö tai oletteko käyttäneet asiakastyön arvioinnin apuvälineitä kuten VAT, ARVI, PALTA, GAS, MELBA, IMBA, sosiaalinen tilinpäätös, tutkamalli tai jokin muu? Voit kommentoida käyttökokemuksista.

22. Tulisiko työllisyyspoliittista avustusta saavilla hankkeilla olla käytössä jokin yhtenäinen laadullisten

asiakasvaikutusten arviointiin tarkoitettu mittaristo? *

Jn Ei, miksi?

Jn Kyllä, millainen?

23. Tarvitsetteko seurantaan ja arviointiin tukea tai koulutusta? *

Jn Ei

Kyllä, mihin

Jn asioihin?

24. Miten hyödynnätte projektin seuranta- ja arviointitietoa ja mille tahoille tietoa välitetään? *

Voit merkitä jokaiseen arvioitavaan kohtaan kaikki ne tahot, joille tietoa välitetään.

	Emo- organisaatio	Rahoittaja	Ohjausryhmä	TE- toimisto	TYP	Sidosryhmät	Osallistujat	Muu taho	Ei tehdä
Osallistujien sijoittumistuloksia	€	€	€	€	€	€	€	€	€
Osallistujapalautteiden tuloksia	€	€	€	€	€	€	€	€	€
Tuloksia laadullisista vaikutuksista	€	€	€	€	€	€	€	€	€
Tietoja asiakasprosessin etenemisestä	€	€	€	€	€	€	€	€	€
Väli- ja loppuraportin tietoja	€	€	€	€	€	€	€	€	€
Hankkeen itsearviointitietoja	€	€	€	€	€	€	€	€	€
Ulkoisen arvioinnin tuloksia	€	€	€	€	€	€	€	€	€
Tietoa hankkeen toimintamallista	€	€	€	€	€	€	€	€	€
Muuta tietoa, mitä <input type="text"/>	€	€	€	€	€	€	€	€	€

25. Miten tärkeänä pidät seuraavia tuloksia hankkeen tavoitteiden kannalta? *

	Ei lainkaan tärkeä	Ei kovin tärkeä	Jonkin verran tärkeä	Tärkeä	Erittäin tärkeä
Osallistujien työllistyminen avoimille työmarkkinoille	Jn	Jn	Jn	Jn	Jn
Osallistujien sijoittuminen koulutukseen	Jn	Jn	Jn	Jn	Jn
Osallistujien työllistäminen palkkatuella	Jn	Jn	Jn	Jn	Jn
Osallistujien ohjaaminen muihin palveluihin	Jn	Jn	Jn	Jn	Jn
Osallistujien ohjaaminen työkyntöarvioiteihin ja eläkeselvittelyihin	Jn	Jn	Jn	Jn	Jn
Osallistujien voimaantumisen ja osallisuuden vahvistuminen	Jn	Jn	Jn	Jn	Jn
Osallistujien arjenhallinnan vahvistuminen	Jn	Jn	Jn	Jn	Jn
Työttömyyden katkaiseminen	Jn	Jn	Jn	Jn	Jn
Osallistujien ammatillisen osaamisen kehittyminen	Jn	Jn	Jn	Jn	Jn
Osallistujien työllistymisvalmiuksien vahvistuminen	Jn	Jn	Jn	Jn	Jn
Osallistujien opiskelunvalmiuksien vahvistuminen	Jn	Jn	Jn	Jn	Jn
Osallistujien työllistymistavoitteiden selkiytyminen	Jn	Jn	Jn	Jn	Jn
Työelämässä tarvittavien taitojen karttuminen	Jn	Jn	Jn	Jn	Jn
Uusien toimintamallien ja yhteistyörakenteiden kehittäminen	Jn	Jn	Jn	Jn	Jn
Seurannan ja arvioinnin kehittäminen	Jn	Jn	Jn	Jn	Jn
Muu, mikä? <input type="text"/>	Jn	Jn	Jn	Jn	Jn

26. Mitkä asiat tai mittarit todentavat hankkeen tuloksellisuutta parhaiten?

27. Vapaa sana. Voit kommentoida arviointiin ja seurantaan liittyviä asioita: mitä pitäisi kehittää, onko raportointia liikaa, mitä parannusehdotuksia? Voit lähettää terveisiä seuranta- ja arviointilomakkeiden kehittäjille.

Taustatiedot

28. Hankkeen kesto

Hanke on alkanut

Hanke päättyy

29. Hankkeen toiminta-alue?

30. Hankkeen tärkeimmät tavoitteet ja osallistujamäärät vuositasolla?

31. Hankkeen nimi? *

32. Kyselyyn vastaaja? *

HANKKEIDEN SIOJUTTUMISSEURANTA

HANKE _____

_____
 VUOSI _____

TOIMENPIDE HANKKEEN AIKANA

toimenpide	TAMMI	HELMI	MAALIS	HUHTI	TOUKO	KESÄ	HEINÄ	ELO	SYYS	LOKA	MARRAS	JOULU	YHT.
(A) korkein korotettu palkkatuki													0
(B) toisenvuoden tuki													0
(C) perustuki													0
(D) vajaakuntoisen tuki													0
(E) työelämävalmennus													0
(F) työharjoittelu													0
(G) työkokeilu													0
YHTEENSÄ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

KUUKAUDEN AIKANA HANKKEEN ASIAKKUUDEN PÄÄTTÄNEET

Päättäneitä asiakkaita yhteensä													0
sijoittuminen: asiakkuuden päättyessä													
(1) koko/osa-aikainen työsuhde min 3kk ilman tukea													0
(2) tukityöpaikka min 3kk yrityssektori													0
(3) työpaikka toisen vuoden tuella kunta min 6kk (koulutusta vastaava työ)													0
(4) tiedossa valmentava tai ammatillinen koulutus, omaehtoinen opiskelupaikka tai													0
(5) yrittäjyys													0
sijoittuminen: 3kk kuluessa asiakkuuden päättymisestä													
(6) koko/osa-aikainen työsuhde min 3kk ilman tukea													0
(7) tukityöpaikka min 3kk yrityssektori													0
(8) asiakkuuden päättymien jälkeen 3kk aikana työllistynyt useamman kerran eripituisiin sijaistuksiin yhden tai useamman työnantajan palveluksessa													0
(9) yrittäjyys													0
(10) aloittanut kokoaikaisen opiskelun min 3kk													0
(11) aloittanut oppisopimuskoulutuksen													0
YHTEENSÄ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
VAIKUTTAVUUSPROSENTTI	#####	#####	#####	#####	#####	#####	#####	#####	#####	#####	#####	#####	#####
muu toimenpide, ei huomioida vaikuttavuusprosentissa													
(12) työpaikka toisen vuoden tuella kolmassektori (ei pelkkä työssäoloehdon täyttö)													
(13) työ- ja/tai koulutus													
(14) harjoittelu- ja/tai työelämävalmennuspaikka													
ASIAKKUUDEN PÄÄTTYESSÄ TYÖTÖN	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
JOISTA													
(15) eläkeselvittely													0
(16) tarkempi työkuoron kartoitus													0
(17) ohjattu muun toimijatahon palveluun													0
(18) muu													0
(19) ei suunnitelmaa													0
YHTEENSÄ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Hankkeen yhteystiedot ja yhteyshenkilö:**Raportointiajanjakso:** Väliraportti Loppuraportti**1. Kuvaus hankkeen toiminnasta ja tavoitteista****2. Hankkeen edistyminen asetetuissa tavoitteissa****3. Avustuksella palkattujen vetäjien/ohjaajien määrä ja toimenkuva****4. Hankkeen tarjoamat palvelukokonaisuudet ja palveluissa olleiden määrät****Liite 1****4.1 työmarkkinatoimenpiteet (työharjoittelu, työelämävalmennus, työkokeilu)****4.2 Tukityöllistäminen (korkeimmalla korotetulla palkkatuella, palkkatuella, oppisopimuksen palkkatuella)****4.3 Muihin toimenpiteisiin osallistuneet****Lisäselvitykset:**

5. selvitys siitä, kuinka moni hankkeen kohderyhmään kuuluvista on tukijakson jälkeen työllistynyt avoimille työmarkkinoille, hakeutunut koulutukseen jne.

6. Selvitys hankkeen kohderyhmälle järjestetystä koulutuksesta, koulutuksen sisällöstä ja kestosta sekä koulutukseen osallistuneiden lukumäärä (kopioidut allekirjoitetuista osallistujalistaista)
Liite 2

Lisäselvitykset:

7. Selvitys muiden yhteistyötahojen osallistumisesta hankkeen toteutukseen ja mitä lisäarvoa se on hankkeelle tuonut

8. Selvitys muiden valtion viranomaisten myöntämistä tukirahoituksista hankkeelle
(tositteet liitteeksi)

9. Selvitys hankkeessa tuotetuista maksullisista palveluista/kertyneestä tulo-rahoituksesta sekä tulo-rahoituksen kohdentumisesta hankkeessa

10. Arvio hankkeen toteutumisesta ja tulevaisuuden tavoitteet

11. Muuta raportoitavaa

Lisäksi väliraporttiin on liitettävä toimintavuoden aikana projektin tuottamat aineistot (esitteet, käsikirjat, oppaat)

Hankkeen loppuraportin yhteydessä vastataan myös seuraaviin kysymyksiin:

12. Suunnitelma hankkeessa luotujen toimintatapojen hyödyntämiseksi jatkossa

13. Hankkeen toteutuksessa esille tulleet ongelmat ja kehittämissuositukset

Lisäksi loppuraporttiin on liitettävä mukaan:

- lista koko hankkeen aikana hankkeeseen työllistyneistä henkilöistä ja heidän työmarkkinatilanteestaan tukityöjakson päätyttyä (jos tiedossa)
- hankkeessa mahdollisesti tehty tutkimus tai muu selvitys

Päiväys

Allekirjoitus

_____

_____

TYÖLLISYSPOLIITTINEN AVUSTUS

JATKOSUUNNITELMA TYÖSUHTEEN PÄÄTTYMISEN JÄLKEEN

TYÖNTEKIJÄN HENKILÖTIEDOT:

Nimi:	Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.
Puhelin/sähköposti:	Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.
Työsuhteen kesto:	Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.
Työaika (h/vk):	Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

TIEDOT TYÖPAIKASTA:

Työnantaja:	Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.
Yhdyshenkilö:	Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.
Yhteystiedot:	Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

TYÖTEHTÄVÄ JA MUUT TYÖSUHTEEN AIKANA TARJOTUT TOIMENPITEET

1. Tehtävänimike ja kuvaus työtehtävien sisällöstä

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

2. Työsuhteen aikana suoritettu koulutus/yritys- ja oppilaitos yms. vierailut

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

3. Työsuhteen aikana käytetyt eri viranomaistahojen palvelut (esim. työhallinto, sosiaali- ja terveydenhuolto)

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

4. Työssäolojakson aikana haetut työ- ja koulutuspaikat sekä hakujen tulokset

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

ARVIOINTI

5. Arvio työssä suoriutumisesta

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

6. Arvio työjaksolle asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

7. Arvio henkilön mahdollisuuksista selviytyä ko. alan koulutuksesta/työstä

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

8. Arvio työntekijän osaamiseen tai koulutukseen liittyvistä kehittämistarpeista

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

9. Työssäolojakson aikana esiin nousseet vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

JATKOSUUNNITELMA TYÖSUHTEEN JÄLKEISELLE AJALLE

10. Tavoite työssäolojakson päättyessä

Koulutustavoite:

Mikä koulutusala:	Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.
Opintojen suoritusmuoto:	Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.
Suunnitelma ja aikataulu koulutukseen haulle:	Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

Työtavoite:

Mikä ala/työtehtävä:	Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.
Miten kartoitan paikkoja:	Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.
Suunnitelma ja aikataulu työnhauille:	Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

Muu tavoite:

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

11. Työnhakuasiakirjojen ajantasaisuus:

	kyllä	ei
CV	☐	☐
työhakemus	☐	☐
CV-netti julkaistu	☐	☐

Tämä asiakirja on työntekijän ja työnantajan yhteistyössä laatima ja molempien osapuolien käytettävissä. Tätä asiakirjaa käsitellään luottamuksellisesti, eikä siitä luovuteta tietoja TE-toimiston ja TYP:n lisäksi muille tahoille ilman asiakkaan suostumusta.

Allekirjoitettu asiakirja toimitetaan työnantajan toimesta siihen TE-toimistoon tai TYP:iin jonka asiakkaana työntekijä on.

Päivämäärä: Kirjoita päivämäärä napsauttamalla tätä.

Työntekijän allekirjoitus: Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

Päivämäärä: Kirjoita päivämäärä napsauttamalla tätä.

Työnantajan allekirjoitus: Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.